

**CAHANGİR
QƏHRƏMANOV**

BİBLİOQRAFİYA

BAKI - 2007

**AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
MƏHƏMMƏD FÜZULİ adına ƏLYAZMALAR İNSTİTUTU**

CAHANGİR QƏHRƏMANOV

(1927 – 1995)

BİBLİOQRAFIYA

BAKI – NURLAN – 2007

1

**Azərbaycan MEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu elmi şurasının
17 yanvar 2007-ci il tarixli 1 №-li iclasının qərarı ilə nəşr edilir.**

Tərtibçi: Lora ƏLİYEVƏ

Yenidən işləyən: Aydın XƏLİLOV,
tarix elmləri namizədi

Redaktoru: Məmməd ADİLOV,
filologiya elmləri doktoru

Kompüter icraçısı: Nuranə SALMANOVA

Korrektoru: Suad ƏHMƏDOV

**Cahangir Qəhrəmanov (1927-1995). Biblioqrafiya. Bakı: Nurlan, 2007, 80 s. +
fotolar (Təkrar nəşri).**

*Birinci nəşri:
Bakı: Örnək, 1998, 67 s. + fotolar.*

TƏRTİBÇİDƏN

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun sabiq direktoru, Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor **Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanovun** əsərlərinin bibliografiyası 1950-2006-cı illərdə Azərbaycan, rus və xarici dillərdə çap olunmuş monoqrafiyalarını, məcmuə, elmi və dövri mətbuat məqalələrini, redaktə etdiyi əsərləri, dissertasiyalara elmi rəhbərliyini və opponentliyini əks etdirən bölmələri əhatə edir.

Bibliografiyada alimin həyatının əsas tarixləri göstərilmiş, elmi və ictimai fəaliyyəti haqqında qısa öçerk verilmiş, əsərləri və özü haqqında nəşr olunan yazılar, eləcə də Azərbaycan xalqının yazılı abidələrini geniş təbliğ edən müsahibələri təsvir edilmişdir.

Materiallar xronoloji qaydada və çap olunduğu dildə verilir.

Bibliografiyanı tərtib edərkən alimin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Əlyazmalar İnstitutunun elmi arxivindəki şəxsi fondundan istifadə edilmişdir.

Kitabın sonunda alimin əsərlərinin, müştərək müəlliflərin və onun haqqında yazmış müəlliflərin əlifba göstəricisi verilmişdir.

HƏYATI VƏ ELMI-İCTİMAI FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS TARİXLƏRİ

Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov 1927-ci il fevralın 10-da Azərbaycanın Qutqaşen (indiki Qəbələ) şəhərində anadan olmuşdur.

- 1945-ci il – Bakı şəhəri 132 N-li orta məktəbi bitirmişdir.
- 1945-1950-ci illər – ADU (indiki BDU)-nun şərqşünaslıq fakültəsində təhsil almışdır.
- 1951-1955-ci illər – M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin aspirantı olmuşdur.
- 1955-ci il – “Azərbaycan ədəbi dilində fəlsəfə terminləri” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.
- 1957- ci il – Xüsusi turist qrupunun tərkibində Finlandiyada səfərdə olmuşdur.
- 1955-1960-cı illər – M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutunda baş müəllim, dosent
- 1960-1967-ci illər – Azərbaycan Elmlər Akademiyası Respublika Əlyazmalar Fondunun baş elmi işçisi
- 1962-1963-cü illər – Daşkənddə, Moskvada və Bakıda mətnşünas və kataloqşünasların Ümumittifaq müşavirələrində məruzələrlə çıxış etmişdir.
- 1967-1972-ci illər – Respublika Əlyazmalar Fondunun abidələrin tədqiqi

və nəşri şöbəsinin müdiri

1969-cu il – “İmadəddin Nəsimi əsərlərinin tənqidi mətni və leksikası” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

1970-ci il – SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə “Fədakar əməyə görə” yubiley medalı ilə təltif edilmişdir.

1971-1972-ci illər – Azərbaycan Elmlər Akademiyası Respublika Əlyazmalar Fondunun direktor müavini

1972-ci il – Moskvada Arxivşünasların VII Beynəlxalq konqresində məruzə oxumuşdur.

– İtaliyada, Vatikan Apostol Kitabxanasında elmi ezamiyətdə olmuşdur.

1972-1995-ci illər – Azərbaycan Elmlər Akademiyası Respublika Əlyazmalar Fondunun (1986-cı ildən Əlyazmalar İnstitutunun) direktoru

1974-cü il – Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən professor elmi adı verilmişdir.

– İmadəddin Nəsiminin əsərlərinin tənqidi mətnini hazırladığına görə SSRİ Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin bürünc medalını almışdır.

1975-1995-ci illər – Azərbaycan Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq, Dilçilik, Ədəbiyyat institutlarında filologiya elmləri namizədi və doktoru alimlik dərəcələri verən ixtisaslaşdırılmış müdafiə şuralarının üzvü; Əlyazmalar İnstitutunda mətnşünaslıq ixtisası üzrə müdafiə şurasının sədri, ilahiyyət elmləri namizədi alimlik dərəcəsi verən müdafiə

şurasının üzvü; sabiq SSRİ Elmlər Akademiyasının “Памятники письменности Востока” seriyasından nəşrlərinin, “Советская тюркология” jurnalı, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, “Архивы Азербайджана” jurnalı və Azərbaycan Elmlər Akademiyası İctimai Elmlər üzrə Elmi İnformasiya Mərkəzinin referativ xarici ədəbiyyat məcmuəsi filologiya və incəsənət seriyasının redaksiya heyətlərinin üzvü; Azərbaycan Elmlər Akademiyası Əlyazmalar İnstitutu kataloqlarının, “Əlyazmalar xəzinəsində” elmi əsərlər toplusunun və “Keçmişimizdən gələn səslər” bülletenin baş redaktoru

1977-ci il – Bakıda keçirilən “Şərq xalqlarının arxeoloji abidələrinin elmi təsviri prinsipləri” mövzusunda Ümumittifaq elmi müşavirəsində məruzə etmişdir.

1978-ci il – İsveçdə, Upsala Universitetində elmi ezamiyyətdə olmuşdur.

– Amerika Birləşmiş Ştatlarında elmi ezamiyyətdə olarkən Miçiqan ştatı Detroyt şəhərinin bələdiyyə idarəsinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

1979-cu il – Nizami Komissiyasının katibi

1980-cı il – Gəncə şəhərində “Nizami günləri”ndə iştirak etmişdir.

1981-ci il – Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

1982-ci il – Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi adı verilmişdir.

– “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

1983-cü il – Bakıda keçirilən “Şərq xalqlarının arxeoloji abidələrinin

elmi təsviri prinsipləri” mövzusunda II Ümumittifaq elmi müşavirəsində məruzə etmişdir.

1985-ci il – Fransada, Parisdə YUNESKO-nun binasında keçirilən Azərbaycan əlyazmaları sərgisində iştirak etmişdir.

1987-ci il – Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə “Əmək veteranı” medalı ilə təltif edilmişdir.

1987-1995-ci illər – Azərbaycan Elmlər Akademiyası Əlyazmalar İnstitutunun təşkil etdiyi beş müxtəlif elmi-nəzəri konfransının təşkilat qrupunun sədri və iştirakçısı

1990-cı il – Azərbaycan əlifbası komitəsinin üzvü
– İranda, Təbriz və Qum şəhərlərində Firdovsinin 1000 illiyi münasibəti ilə keçirilən konqreslərdə iştirak etmişdir.

– Türkiyədə, Kayseri şəhərində Xoca Əhməd Yəsəvinin 900 illik yubiley tədbirlərində məruzə ilə çıxış etmişdir.

1991-ci il – Moskvada və Sankt-Peterburqda Nizaminin 850 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərdə iştirak etmişdir.

1993-cü il – Türkiyənin Erciyəz Universitetində Azərbaycan Demokratik Respublikasının 75 illiyi münasibəti ilə keçirilən millətlərarası simpoziumda iştirak etmişdir.

1994-cü il – Türkiyənin “Vəqf” Elmi Araşdırmalar Mərkəzinin dəvəti ilə “İslam və təbabət” və “İslam mədəniyyəti abidələri” mövzularında iki konfransda məruzələrlə çıxış etmişdir.

1995-ci il iyunun 29-da Bakı şəhərində vəfat etmişdir.

CAHANGIR VAHİD OĞLU QƏHRƏMANOV

Azərbaycan mətnşünaslıq elminin yeni dövrdə inkişaf etdirilməsində, klassiklərin və adı-sorağı tarixin orta çağlarında dolaşmış, əsrin ideologiya sınağından keçməmiş bir sıra tarixi-mədəni şəxsiyyətlərin yazılı irsinin müasir nəsillərə çatdırılmasında mühüm xidmətləri olmuş görkəmli alimlərimizdən biri də Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanovdur.

Azərbaycanın ilk hüquqşünas professorunun ziyalı ailəsində dünyaya göz açmış Cahangir Qəhrəmanov hələ uşaqlıq və yeniyetməlik dövründə ana vətənin hər qarışını gəzmiş, öz xalqının həyat tərzi ilə yaxından tanış olmuş, öz elinə və xalqına vurğun olmuş və bu məftunluq onun dünya görüşlərinin milli zəmində formalaşmasında, gələcəyinin müəyyənləşməsində mühüm rol oynamışdır.

Təsədüfı deyil ki, çox-çox sonralar Azərbaycan xalqının milli oyanışı başlananda professor C.V.Qəhrəmanov milli ruhun dirçəlişində rəhbərlik etdiyi Əlyazmalar İnstitutunun da özünəməxsus rol oynadığından ağızdolusu, iftixarla danışmağı sevərdi.

Ali təhsilini başa vurandan sonra, 1951-ci ildə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin aspiranturasına daxil olan gənc Cahangir Qəhrəmanov hələ "Azərbaycan ədəbi dilində fəlsəfə terminləri" mövzusunda namizədlik dissertasiyası üzərində işləyərkən yazılı irsimizə, dil tariximizə böyük maraq göstərmiş, Azərbaycan dilinin fəlsəfə terminlərinin təşəkkül tarixinin orta əsrlərdən süzülüb gəldiyini açıqlamış, tədqiqatını tarixi-lingvistik aspektdə aparmışdır. Bu elə illər idi ki, purizmin fəaliyyətinin səngiməsi ilə dilimizdəki ərəb və fars terminləri qatından imtina edilmişdi, yaranan boşluq isə rus dilindən alınmalarla doldurulmaqla, ruslaşdırma siyasəti daha incəliklə, əlaltdan yeridilməkdə idi. Azərbaycanlı müəlliflər tərəfindən yüzillər ərzində fəlsəfəyə aid saysız-hesabsız traktatların yazılması, fəlsəfə terminlərinin orta əsrlər poeziyasına yol tapması isə bu elmin dilinin milli və milliləşmiş özüllərlə qurulmasına imkan verirdi. Bundan istifadə etmək, öz milli, yaxud çoxdan milliləşmiş leksik vahidlərimizi müasir dilimizin terminoloji sistemində gətirib, onlardan bu sistemin şüurlu və daha mükəmməl qurulmasında

istifadə etmək vacib məsələ idi. Gənc tədqiqatçı öz fəaliyyətinin ilk addımından belə bir vəzifəni öz üzərinə götürdü və Azərbaycan dili terminoloji sisteminin konkret bir qatının ənənəvi-tarixi inkişaf xəttindən sapmaması üçün əlindən gələni etdi, fəlsəfə terminologiyasının standartlaşmasının elmi-nəzəri prinsiplərini müvəffəqiyyətlə əsaslandırma bildi.

Xalqımızın tarixinə, elm və mədəniyyət sərvətinə, əlyazmalar irsinə böyük maraq Cahangir Qəhrəmanovu tezliklə o vaxtlar Azərbaycan EA Respublika Əlyazmalar Fondu adlanan xəzinəyə gətirib çıxartdı. Sonralar Cahangir müəllim dəfələrlə etiraf edib deyirdi: “Ali məktəbdə müəllimlik illəri mənim üçün çox çətin keçirdi. Hiss edirdim ki, bura mənim yerim deyil, mən potensial imkanlarımı burada açma bilməyəcəyəm. Mənim maraq dairəm qədim mənbələr, tarixi-filoloji məsələlər idi. Bütün fikrim-zikrim Əlyazmalar Fonduna keçmək, buradakı abidələri araşdırmaq idi”. 1960-cı ildə bu arzu və istək axır ki, həyata keçir və Cahangir Qəhrəmanov Respublika Əlyazmalar Fondunda işləməyə başlayır. Sonrakı fəaliyyəti də göstərdi ki, gənc alim səhv etməmişdi, bu müəssisənin də Cahangir Qəhrəmanov kimi elm və tədqiqatçılıq alovu ilə alışıb-yanan fədailərə ehtiyacı vardı.

Bir-birinin ardınca bir neçə kitab təlif və tərtib edib nəşr etdirəndən, bir əlyazmaçı kimi imzası tanınandan sonra Cahangir Qəhrəmanov bütün qüvvə və enerjisini böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Seyid İmadəddin Nəsimi irsinin tədqiqinə həsr edir. Ümumiyyətlə, sovet hakimiyyəti illərində xalqın klassik irsinə partiyanın və hökumətin qayğısı haqqında çox mədhiyyələr yazılmışdır. Ancaq elə həmin sovet hakimiyyətinin gəlişi illərində minlərlə əlyazmalarımıza od vurulması, əlyazma şəklində əsrimizə gəlib çıxmış tarixi-mədəni irsimizin tarmar edilməsi üzərindən həmişə sükutla keçilirdi. Bolşevizmin həmin “xidmətlərinin” ağırsını-acısını cəmiyyətdə daha çox əlyazmaşünaslar çəkmiş, itirilmiş irsin həqiqi dəyərini onlar daha çox bilmişlər. 20-ci illərdən bəri Salman Mümtaz, Yusif Vəzir, Əmin Abid, Ə.Dəmirçizadə, H Araslı, K.Məmmədov, Ə.Mirəhmədov, T.Məhərrəmov və bir sıra başqa alimlər klassiklərimizin əsərlərinin elmi-tənqidi mətninin tərtibi sahəsində olduqca səmərəli praktik işlər görmüş, mətnşünaslığın nəzəri problemlərinin həlli üçün zəngin baza yaratmışdılar. Buna baxmayaraq, 60-cı illərin sonuna qədər Azərbaycanda klassik ədəbiyyatın nəşri işi əsasən bir əlyazma nüsxəsi materialına söykənirdi.

Ümumiyyətlə götürdükdə, elm aləmində mövcud olan fikrə görə, bir-iki nüsxə əsasında nəşr olunan kitablar orta əsr müəllifinin orijinal yaradıcılığı haqqında tam və mötəbər təsəvvür yaratmır. Çünki kitab nəşrinin mövcud olmadığı yüzillərdə katiblər tərəfindən dəfələrlə üzü köçürülmüş əlyazma nüsxələrində meydana çıxan müxtəlif səp-kili interpolyasiyalar əslində müəllifin öz variantının təhrif edilməsinin, xələfləri tərəfindən müəllif sözüne çox vaxt dərin məhəbbət təzahürü kimi müdaxilələrin ortaya çıxmasının məhsulu olurdu.

Bir nüsxə əsasında buraxılan kitabda, təbii ki, bu cür təhriflər və yanlışlıqlar da çox olurdu.

Məsələ bundadır ki, heç də hər hansı müəllifin əsərlərinin elmi-tənqidi mətnini hazırlamaq mümkün deyildir, çünki onların əlyazma irsinin böyük bir hissəsi “şanlı muzdurkomlar” tərəfindən vaxtilə məhv edilmiş, yandırılmışdır. İndi hansısa yeni bir orta əsr şairimizi “kəşf etmək” böyük xoşbəxtlik sayılır.

Belə bir şəraitdə Cahangir Qəhrəmanov Nəsimi poeziyasının böyüklüyünü əks etdirən Bakı, İrəvan, Leninqrad, Daşkənd kitab xəzinələrində mühafizə edilən mükəmməl əlyazma nüsxələri, əski çap kitabları və bir neçə başqa mənbə əsasında dahi Nəsimi əsərlərinin elmi-tənqidi mətnini orijinalın öz əlifbasında tərtib edib, fundamental bir üç-cildlik nəşr etdirdi. Cahangir Qəhrəmanovun nəşrinə qədər Nəsimi əsərləri 1844-cü, 1871-ci və 1880-ci illərdə İstanbulda üç dəfə, 1926-cı ildə isə Bakıda Salman Mümtaz tərəfindən ərəb əlifbası ilə çap edilmişdi. Lakin bunlar yeganə əlyazma divan nüsxəsi əsasında nəşr olunduqlarından böyük şairin Azərbaycan dilində yaratdığı ədəbi-bədii irsi bütövlükdə əhatə olunmamış, Nəsiminin dünyagörüşlərini və hürufiliyinin fəlsəfi əsaslarını əks etdirən iri həcmli bir sıra qəsidələri, müstəzadları, bir çox qəzəl və rübailəri həmin nəşrlərə düşməmişdi. Burada müxtəlif mahiyyətli təhrif və nöqsanlar da özünə geniş yer tutmuşdu.

Cahangir Qəhrəmanov Nəsimi irsi üzərində işləyərkən, bir tərəfdən, mətnşünas və ədəbiyyatşünas kimi çıxış etmişsə də, əsas etibarilə abidələrin linqvistik, qrafik və orfoqrafik xüsusiyyətlərinə daha geniş diqqət yetirmiş, beləliklə, azərbaycanşünaslıq elmində linqvistik mətnşünaslığın əsasını qoymuşdur. Sonralar Cahangir müəllim bu istiqamətdə işləyən kadr hazırlığına da ciddi fikir vermiş, çoxlu sayda linqvistik mətnşünas

aspirant və dissertantlara rəhbərlik etmiş, beləliklə, bu sahənin milli elmimizdə bərqərar olmasına nail olmuşdur. Məhz Nəsimi əsərlərinin Cahangir Qəhrəmanov nəşrindən sonra Azərbaycan mətnşünaslığında abidələrin dil və imla xüsusiyyətlərinin ön plana çəkilməsi elmi prinsip kimi etiraf olundu və öz praktik həllini tapmış oldu.

Mətnşünaslıqda linqvistik məsələlərin əsas götürülməsinin başlıca üstünlüyü bundadır ki, belə metodla tərtib edilən elmi-tənqidi mətnlərin dil xüsusiyyətləri cilalanmış olur və bu cür kanonik mətnlər milli dil tarixinin tədqiqi üçün də çox mötəbər faktlar verir.

Cahangir Qəhrəmanov Nəsiminin əlyazmaları üzərində işləyərkən hər nüsxədəki şeirləri, hər şeirin bəndlərini, misralarını və ayrı-ayrı sözlərini bircə-bircə tutuşdurmuş, özündən əvvəlki nəşrlərdə təzahür edən xeyli nöqsan və təhrifləri aşkar etmiş və aradan qaldırmışdır. Nəticədə şairin 167 yeni, qeyri-mətbu əsəri aşkar edilib mətnə salınmış, müxtəlif şeirlərinin əvvəlki nəşrlərə düşməyən 132 beyti bərpa edilmiş, 129 mübahisəli şeir müəyyənləşdirilmişdir. Beləliklə, tənqidi mətnin tərtibi nəticəsində Nəsiminin 2176 beytlik yeni əsərləri meydana çıxmışdır.¹

Alimin belə dərin tədqiqatı və gərgin əməyi sayəsində Seyid İmadəddin Nəsimi özünün 600 illik yubileyi günlərində öz xələflərinin qarşısında daha zəngin, daha nəhəng şair və mütəfəkkir kimi ucalmışdır. Tanınmış dilçi alimlərimizdən biri vaxtilə düz deyirdi ki, Cahangir müəllim Nəsimini nəşr etdirənə qədər Azərbaycan öz dahi şairini bu qədər yaxşı və ətraflı tanımırdı.

Nəsimi kimi bir nəhəngin kamil tədqiqatçısı olmaq artıq onun yaradıcılığı haqqında müvəffəqiyyətlə doktorluq dissertasiyası müdafiə etmiş Cahangir Qəhrəmanovun adını bütün respublikada, dünya nəsimişünaslığında şöhrətləndirdi. Bundan sonra alim Nəsimi irsinin daha geniş kütlələr arasında populyarlaşmasına girişdi, bir-birinin ardınca Nəsimi və onun poetik irsi haqqında məqalələr yazıb nəşr etdirdi, Nəsimi şeirlərindən seçmələri kiril əlifbasına transfoneliterasiya edib, irili-xırdalı kitablar halında çap etdirdi.

Ümumiyyətlə, Nəsimi irsi ilə məşğul olduğu illər Cahangir Qəhrəmanovun yaradıcılığının ən məhsuldar dövrü sayıla bilər. Məhz həmin çağlarda gərgin və məhsuldar elmi fəaliyyətinə görə Cahangir müəllim "Fədakar əməyə görə" medalı və

¹ Bax: İmadəddin Nəsimi. Əsərləri. Birinci cild. Bakı: Elm, 1973, s.5-84.

SSRİ Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri Sərgisinin bürünc medalı ilə təltif edildi, işlədiyi Respublika Əlyazmalar Fondunun direktoru vəzifəsinə irəli çəkildi.

Azərbaycan və digər İslam Şərqi xalqlarının on minlərlə yazılı abidələrinin toplanıb mühafizə edildiyi bir akademik müəssisəyə rəhbərlik etmək, bir tərəfdən, böyük şöhrət olsa da, ikinci tərəfdən, məsuliyyət tələb edirdi. Bunu başa düşən doktor Cahangir Qəhrəmanov özünün direktorluq fəaliyyətinin lap əvvəlindən elmi-təşkilatçılıq işinə ciddi diqqət yetirməyə başlayır. Əlyazmalar Fondunun daha səmərəli və çevik işləməsi üçün müəssisədə həmin illərin tələbinə müvafiq struktur dəyişiklikləri aparır, kadr potensialının zənginləşməsinə, fondun yüksək ixtisaslı əlyazmaşünaslarla təmin olunmasına və kolleksiyasının böyüməsinə fikir verir, elmi- tədqiqat işlərinin yeni səviyyəyə qaldırılması üçün bütün bacarığını sərf edir.

Keçmiş SSRİ-nin əlyazma mərkəzlərini gəzib, onların iş üsulunu və struktur xüsusiyyətlərini öyrənən Cahangir Qəhrəmanov zamanının tələblərinə cavab verən bütün müsbət cəhətləri öyrənir və Respublika Əlyazmalar Fondunun müasirləşdirilməsinə tətbiq edir. Həmin illərdə Əlyazmalar Fondunun ayrıca binası yox idi, azsaylı kollektiv fondun materialları ilə birlikdə Akademiya Rəyasət Heyəti binasının birinci mərtəbəsində yerləşirdi. Cahangir Qəhrəmanovun Əlyazmalar Fondu ilə bağlı coşub-daşan ideyalarının və planlarının gerçəkləşməsi üçün daha yaxşı şərait tələb olunurdu. Gəzdiyi yerlərdə əlyazmaların qorunması şəraiti ilə yaxından tanış olmuş Cahangir Qəhrəmanov tezliklə Bakının qayalıq yerlərindən birində fonda yeni bina tikilməsi ideyasını irəli sürür. Bunun üçün plan layihəsi hazırlanır, yer müəyyənləşdirilir, ancaq texniki səbəblərdən layihəni həyata keçirmək mümkün olmur (təəssüf ki, bu aktual məsələ indiyə qədər də öz həllini tapmamışdır). Həmin illərdə Azərbaycan KP MK Respublika Əlyazmalar Fondunun fəaliyyətinin daha da yaxşılaşdırılması haqqında mühüm bir qərar qəbul edəndən sonra hazırkı İstiqlaliyyət küçəsi, 8 ünvanında yerləşən gözəl tarixi bina əlyazmalar xəzinəsinin qorunması üçün ayrılır. Respublikanın başçısı H.Ə.Əliyev yoldaşın xalqımızın minillik tarixi-yazılı abidələrinə necə böyük qayğı göstərdiyini görən professor C.V.Qəhrəmanov bundan ruhlanaraq, 80-ci illərdə Əlyazmalar Fondunun daha yüksək nailiyyətlər əldə etməsi üçün bütün enerjisini və bacarığını sərf etməyə başlayır. Səmərəli elmi və elmi-təşkilatçılıq fəaliyyətinə görə 1981-ci ildə Azərbaycan Respub-

likası Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı, 1982-ci ildə “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilir və həmin il ona Respublikanın Əməkdar elm xadimi fəxri adı verilir.

80-ci illərin ortalarında artıq Cahangir Qəhrəmanovun başçılıq etdiyi Respublika Əlyazmalar Fondunun elmi kadr potensialı yüksək səviyyəyə çatmışdı. Fondun kolleksiyası dünyada ən zəngin xəzinələrdən biri hesab edilir, respublikanın yüksək səviyyəli qonaqları sərgi zallarını gəzərək Azərbaycan xalqının bu milli-mənəvi sərvəti haqqında ən xoş sözlər söyləyirdilər, burada hazırlanıb çap edilən kitablar respublikanın elmi ictimaiyyəti arasında səmimi ehtiramla qarşılanırdı. Mərhum alim Aydın Məmmədov fondun buraxdığı nəşrlər haqqında yazırdı: “Bu gün Azərbaycan filologiyası məsələləri”, “Keçmişimizdən gələn səslər” və “Əlyazmaları xəzinəsində” toplularının... ümumxalq rəğbəti qazanması, mütəxəssislərin və geniş oxucu auditoriyasının ciddi marağına səbəb olması da, hər şeydən əvvəl, onların həqiqətçiliyinə, sarsılmaz vətəndaşlıq mövqeyinə və elmi tutarlılığına olan inam və ehtiramdan irəli gəlir”².

Artıq elə bir dövr gəlib çatmışdı ki, “sürətləndirmə”, “yeni təfəkkür” və “yenidənqurma” bayrağı altında bolşevik imperiyası dağıdılmağa başlamışdı. On illər ərzində qurulan hər şey sıradan çıxarılır, guya ki, perspektivini itirmiş müəssisələr ixtisar edilir və ya birləşdirilirdi. Belə bir vaxtda professor C.V.Qəhrəmanov ömrünün ahıl çağlarında respublikanın sayılan-seçilən ağısaqqallarından birinə çevrilmişdi. Respublikada nəzərə çarpan bütün elmi, ictimai-siyasi və mənəvi tədbirlərdə iştirak edirdi. Onun adı artıq Moskva, Leninqrad, Zaqafqaziya, Orta Asiya, Türkiyə, İran, Ərəbistan, Vatikan, İsveç, ABŞ, Fransa türkoloqları, şərqşünasları və əlyazmaçıları arasında məşhurlaşmışdı. Rəhbərlik etdiyi müəssisənin də hörməti onun adı ilə yanaşı yüksəlməkdə idi. Professor Cahangir Qəhrəmanovun özünün hazırladığı və ya onun yaxından iştirakı ilə hazırlanıb, nəşr edilmiş kataloqlar və Əlyazmalar Fondu haqqında təbliğat xarakterli kitablar, Kişvəri, Xacə Nəsirəddin Tusi, Əhmədi, Yusif Məddah, Suli Fəqih, Mustafa Zərir, Füzuli, Hüseyn əfəndi Qayıbov kimi bir sıra ədib və şairlərimizin əlyazma irsini əhatə edən sanballı kitablar həm ölkədə, həm də xarici şərqşünaslıqda Cahangir Qəhrəmanovla yanaşı, onu əhatə edənlərin və Bakının əlyazmalar mərkəzinin də adını

² Aydın Məmmədov. Sözüümüz eşidilənədək. Bakı: Yazıçı, 1988, s.126.

şöhrətləndirmişdi. Ağsaqqal alim artıq neçə il idi ki, başçılıq etdiyi Əlyazmalar Fondunun akademik instituta çevrilməsi üçün sözün əsl mənasında mübarizə aparır, Moskva çinovniklərinin qarşısında bu cür yenidənqurmanın məqsədyönlü olduğunu sübut etməyə çalışırdı. Ancaq Qorbaçov yenidənqurması dövründə, irili-xırdalı müəssisələrin qapandığı bir vaxtda bu ideyanı həyata keçirmək müşkül işə çevrilmişdi: “mərkəz” hər dəfə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının təklifini geri qaytarırdı. Nəhayət, 1986-cı ilin payızında C.V. Qəhrəmanovun da iştirak etdiyi nümayəndə heyəti Moskvada Heydər Əliyevin qəbuluna düşə bilir. Görkəmli siyasi xadimin təşkilatçılıq bacarığından, sözükeçərliyindən, Moskvada yaşasa da, öz ana vətəninin hər bir probleminə maraq göstərdiyindən, millətine həyan olduğundan ağız dolusu danışan Cahangir Qəhrəmanov həmin görüş haqqında hər dəfə sözünü belə bir nida ilə yekunlaşdırırdı: “Kişi bizi dinləyəndən sonra götürüb zəng elədi. Ertəsi gün N. Rijkov sərəncam imzaladı!” Beləliklə, 1986-cı il oktyabrın 26-da Azərbaycan EA Respublika Əlyazmalar Fondunun bazasında Azərbaycan EA Əlyazmalar İnstitutu yaradıldı. Cahangir Qəhrəmanovun və rəhbərlik etdiyi kollektivin uzun illər can atdığı arzu H.Ə.Əliyevin bircə zəngi ilə çin oldu.

Fondun belə çətin vaxtda instituta çevrilməsi təkcə bu müəssisə kollektivinin sevincinə səbəb olmamışdı, həm də bütövlükdə respublikada şadlıqla qarşılanmışdı. Həmin illərdə bunu ayrıca bir hadisə kimi qiymətləndirən Aydın Məmmədov yazırdı: “O xalqın taleyi xoşbəxtdir ki, onun tarixini, onun taleyini yüksək savadlı, sözün əsl mənasında vətənpərvər adamlar həll eləyirlər. Məncə, özünü təsdiqin ən böyük, kəsə yolu kitabxanalarda, arxivlərdə, əlyazmaları arasında can çürütməkdir. Məsələn, mən vətəndaşlığı C.Qəhrəmanovun rəhbərlik etdiyi Respublika Əlyazmalar Fondunu instituta çevirməsində görürəm. Bu, böyük xidmətdir”³.

Bundan sonra Əlyazmalar İnstitutu öz fəaliyyətinin daha da məhsuldar dövrünə qədəm qoydu. İnstitutun çap məhsulları dünyanın daha çox ölkələrinə yayılmağa, doğma Azərbaycanın mədəni-tarixi irsini təbliğ etməyə başladı. İnstitutun yüksək ixtisaslı kadrlarla təmin olunmasına göstərilən qayğı buna səbəb oldu ki, artıq hər il Cahangir Qəhrəmanovun yetirdiyi dissertantlar öz işlərini müntəzəm müdafiə etməyə başladılar.

³ Aydın Məmmədov. Sözüümüz eşidilənədək. Bakı: Yazıçı, 1988, s.206.

İnstitut əməkdaşlarının Əlican Qövsi Təbrizi, Bəvazici, Ruhi Bağdadi, Xəlili, Rəhməti Təbrizi, Əbri Xacə ibn Adili, Möhsün Nəsiri, Cənnəti, Rami Təbrizi, Mirzə İsmayıl Qasir, Həsən və başqa müəlliflərin həyatı, yaradıcılığı və yazılı irsi haqqında tədqiqatları respublika elminə yeni-yeni faktların təqdim olunmasında xüsusi rol oynadı və elmi ictimaiyyətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirildi. Əlyazmalar İnstitutunun adı dillər əzbəri oldu və hamı bu müəssisəyə qeyri-rəsmi söhbətlərdə “Cahangir Qəhrəmanovun institutu” deməyə başladı. Bu cür epitet qocaman alimin ürəyinə yağ kimi yayılır, Cahangir müəllim bundan ləzzət alır, mənəvi zövqlənirdi.

90-cı illərin əvvəllərindən Əlyazmalar İnstitutunun xarici ölkələrin əlyazma kitabxanaları ilə möhkəm əlaqələri yaradılmağa başladı ki, bunda da Cahangir Qəhrəmanovun nüfuzu mühüm rol oynadı. Respublikamızın əlyazmaçıları istər beynəlxalq İSESKO təşkilatının xətti ilə, istərsə də ayrı-ayrı əlyazma mərkəzlərinin təşəbbüsü ilə Türkiyədə, İranda, Suriyada, Misirdə, Mərakeşdə, İraqda, Tatarıstanda keçirilən beynəlxalq simpozium və konfranslara dəvət olundular, orada maraqlı məruzələrlə çıxış etdilər, öz həmkarlarının işi ilə tanış olmaq, təcrübə mübadiləsi aparmaq imkanı əldə etdilər. İnstitutun beynəlxalq arenaya çıxması onun əməkdaşlarının və rəhbərliyinin iş təcrübəsini artırdı, onların dünyanın daha yaxşı təmin olunmuş əlyazma xəzinələrinin vəziyyətini öyrənməsi, məziyyətlərinin Azərbaycan EA Əlyazmalar İnstitutunda tətbiq edilməsi üçün yeni ideyalarla zənginləşməsinə kömək etdi.

Professor Cahangir Qəhrəmanovun Əlyazmalar İnstitutunun gələcəyi üçün gözəl fikirləri, cəsarətli planları var idi. 1995-ci ilin birinci yarısında Respublika Prezidenti Heydər Əliyev cənablarının Əlyazmalar İnstitutuna göstərdiyi yeni qayğı, institut binasının genişləndirilməsi barədə qərarı qocaman alimdə öz ideyalarını həyata keçirmək üçün böyük ruh yüksəkliyi yaratmışdı. Təəssüf ki, “kübarlar xəstəliyi” şəkər böyük alim, gözəl və geniş ürəkli insan Cahangir Qəhrəmanova öz yeni planlarını həyata keçirməyə imkan vermədi.

Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov bu dünyada 68 il yaşadı. Ömrünün 45 ilini elmə, elmi-tədqiqatçılıq fəaliyyətinə həsr etdi, özündən sonra xalqına bütün güc və bacarığını sərf etdiyi sanballı və zəngin bir elm ocağı, istedadlı kollektiv qoyub getdi.

Cahangir Qəhrəmanovun son arzusu ölümündən bir il sonra həyata keçdi. 1996-cı ilin yubiley günlərində Respublika Prezidenti H.Ə.Əliyev cənablarının Fərmanı ilə professor C.V.Qəhrəmanovun yaratdığı Əlyazmalar İnstitutuna dahi şair və mütəfəkkir Məhəmməd Füzulinin adı verildi.

Professor Cahangir Qəhrəmanovun adı onu yaxından tanıyanların və şagirdlərinin, yaratdığı kollektiv üzvlərinin qəlbində daim yaşayır, onun irsi elmin dolanbac yolları ilə zirvələr fəth etməyə çalışan yeni-yeni nəsillərə yol göstərir.

MƏMMƏD ADİLOV

ƏSƏRLƏRİNİN BIBLIOQRAFIYASI

Təlif, tərtib və tərcümə etdiyi kitablar

1955

16

1. Философская терминология в современном азербайджанском языке: Автореф. дисс. к. филол. наук. Москва, 1955, 12 с.

1962

2. Eyyub Abbasov. Seçilmiş əsərləri (Tərtibçi və müqəddimə müəllifi: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Uşaqgəncnəşr, 1962, 216 s.

1964

3. Əsrarnamə (Əlyazmanın faksimilesi; sözlük və izahatın müəllifi: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Azərb. EA nəşriyyatı, 1964, 200 s.(Red. H.Mirzəzadə).

1969

4. Описание археографических документов. Баку: Элм, 1969, 100 с.

5. Научно-критический текст и лексика произведений Имадеддин Насими: Автореф. дисс. д. филол. наук. Баку, 1969, 70 с.

1970

6. Nəsimi " Divan"ının leksikası. Bakı: Elm, 1970, 567 s. (Red. C.Əfəndiyev və Ə.Xanbabayev).

1973

7. İmadəddin Nəsimi. Əsərləri. Üç cilddə (Elmi-tənqidi mətnin tərtibi və müqəddimənin müəllifi: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Elm, 1973, 656+671+378 s.

8. İmadəddin Nəsimi. Rübailər–rübaiyyat (Azərbaycan və fars dillərində kalligrafik rəngli nəşr). Ərəb əlifbası ilə. Bakı: Elm, 1973, 156 s.

9. İmadəddin Nəsimi. Rübailər (Tərtibçi və redaktoru: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Azər-nəşr, 1973, 143 s.

10. İmadəddin Nəsimi. “Məndə sığar iki cahən” (Tərtibçi və müqəddimə müəllifi). İlk söz H.Araslı (Red.Ə.Hüseyni). Bakı: Gənclik, 1973, 275 s.

1978

11. Sevdiiyim şeirlər (XII-XX əsr Azərbaycan şairlərindən seçmələr toplusu). Tərtibçi və müqəddimə müəllifi: C.V.Qəhrəmanov Bakı:Gənclik, 1978, 248 s.

1979

12. Низами Гянджеви, Краткий справочник (Составитель: Дж.В.Каграманов). Ба-ку: Элм, 1979, 91 с.

13. Nizami Gəncəvi. Qısa məlumat (Tərtibçi və ruscadan tərcümə edəni: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Elm, 1979, 95 s.

1983

14. Из сокровищницы рукописей Азербайджана (На азербайджанском, русском и английском языках). Баку: Элм, 1983, 82+108 с.

1984

15. Z.M.Buniyadov. Azərbaycan Atabəyləri dövləti (1136-1225). Rus dilindən

tərcümə edəni: C.V.Qəhrəmanov. Bakı: Elm, 1984, 268s.

16. Kişvəri. Əsərləri (Tərtibçi, ön söz, şərh və lüğətin müəllifi). Bakı: Yazıçı, 1984, 163s.

17. Azərbaycan klassik ədəbiyyatı kitabxanası. 20 cildə. III cild: XIII - XVI əsrlər Azərbaycan şeiri (Cildin tərtibçisi və müqəddimə müəlliflərindən biri: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Elm, 1984, 543 s.

1986

18. Hüseyn Əfəndi Qayıbov. Azərbaycanda məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir. I cild (Çapa hazırlayanı, izah və lüğətin müəllifi: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Elm, 1986, 353 s.

1987

19. Рукописи произведений Низами Гянджеви в мировых рукописохранилищах. Баку: Элм, 1987, 84 с. (соавтор К.Аллахяров).

1988

20. Azərbaycan klassik ədəbiyyatı kitabxanası. 20 cildə. VI cild: XVII–XVIII əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı (Cildin tərtibçisi və müqəddimə müəllifi: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Elm, 1988, 518 s.

21. Yusif Məddah. Vərqa və Gülşah (XV əsr yazılı abidəsi. Mətn və qrammatik oçerk). Bakı: Elm, 1988, 184 s. (Z.Hacıyeva ilə birlikdə).

1989

22. Hüseyn Əfəndi Qayıbov. Azərbaycanca məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir. II cild (Çapa hazırlayanı; Ş. Cəmşidovla birlikdə). Bakı: Elm, 1989, 254 s.

1990

23. Əlabbas Müznib. Müxtəsər ənbiya və islam tarixi (Çapa hazırlayanı: C.V.Qəhrəmanov). (Red. M.Adilov). Bakı: Gənclik, 1990, 59 s.

24. Lütfullah Əhməd. Həzrəti–Məhəmmədin həyatı (Türk dilindən çevirəni:C.V.Qəhrəmanov). “Karvan” toplusu. N 5, 1990, s. 3-86.

25. Письма М.Ф.Ахундова к разным лицам. Голоса из прошлого. VI выпуск. Баку: Элм, 1990, 222 с. (Соавтор Л.И.Алиева).

1991

26. Orta əsr Azərbaycan kitab mədəniyyəti (Mətnin müəllifi və tərtibçisi). Bakı: İşıq, 1991, 35 s.

27. Mustafa Zərir. Yusif və Züleyxa (Poemanın mətni və tarixi–qrammatik oçerk). Bakı: Elm, 1991, 307 s. (Ş.Xəlilovla birlikdə).

1993

28. المنتخب من مقتنيات معهد المخطوطات في باكو بإذربيجان
(با شراف و مقدمة جهانگیر قهرمانوف). دبی، ۱۹۹۳-۱۴۳ ص.

1996

29. Məhəmməd Füzuli. Biblioqrafiya. Bakı: Azər nəşr, 1996, 192 s. (A.C.Xəlilovla birlikdə).

2002

30. Hüseyn Əfəndi Qayıbov. Azərbaycanda məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir. III cild (Çapa hazırlayanı: C.V.Qəhrəmanov). Bakı: Mütərcim, 2002, 252 s. (Ş.Cəmsidovla birlikdə).

2007

31. Praktiki transfoneliterasiya işləri. Bakı: Nurlan, 2007, 320s.

MƏQALƏLƏR

1950

32. Əlyazmaları kitabxanası (Azərbaycan EA Nizami ad. Ədəbiyyat İnstitutu yanında təşkil edilmiş əlyazmalar fondundan və orada mühafizə edilən abidələrdən bəhs olunur). Azərbaycan müəllimi 1950, 18 may.

1956

33. К вопросу об изучении философских терминов азербайджанского литературного языка. Ученые записки АГУ. 1956, N 7, с. 63 -76.

34. Краткий очерк истории терминологии в азербайджанском языке. Ученые записки АПИРЯиЛ им. М.Ф.Ахундова. 1956, вып. II, 211–228.

1957

35. Tərcümə prinsipləri (Cümşüd Əzimovun eyniadlı monoqrafiyası haqqında). Azərbaycan. 1957, N 2. s. 221–224.

1958

36. Из истории некоторых философских терминов азербайджанского литературного языка. Ученые записки АПИРЯиЛ им. М.Ф. Ахундова. 1958, Вып. VII, с. 235-245.

1960

37. Azərbaycan dilində iki əlyazması haqqında (Əsirəddin Əbhərinin "İsağoci" əsəri). Bakı, 1960, 25 noyabr.

38. Bir əlyazma lüğəti haqqında (Lütfullah ibn Yusif Həliminin "Bəhrül-qəraib" adlı farsca-türkcə lüğəti). Bakı, 1960, 21 dekabr.

1961

39. Dilçiliyin əsasları haqqında. Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi. 1961, IV cild,

s. 95-99.

40. Qiymətli sənəd. M. Qorkinin Bakıda nitqi. İlk dəfə nəşr olunur. Ədəbiyyat və incəsənət, 1961, 17 iyun (K. Talıbzadə ilə birlikdə).

41. Ценная находка литературоведов. Речь М. Горького в Баку. Публикуется впервые. Бакинский рабочий, 1961, 18 июня (Соавтор К. Талыбзаде).

42. Баку, 1928. Литературная газета, 20 июня 1961. (Соавтор К.Талыбзаде).

1962

43. Об одной старинной турецкой рукописи (О рукописи «Тарвих ал–арвах» по восточной медицине, поступившей в 1959 г. из Шуши). Доклады АН Азербайджана. Том XVIII. 1962, N 9, с.71–74.

44. О некоторых письменных памятниках Рукописного фонда АН Азербайджана, подлежащих публикации. Материалы Всесоюзного совещания по восточной текстологии. Москва, 1962.

1963

45. Описание архива М.Ф.Ахундова. (Рецензия) Известия АН Азербайджана. Серия общественных наук. 1963, N 1. с.101–104.

46. Yusif Vəzir Çəmənizəminlinin arxivində leksikoqrafik materiallar. Azərbaycan AE Xəbərləri. İctimai elmlər seriyası. 1963, N 4, с.113–114.

47. “Əsrarnamə”nin tərcüməsi və lüğət tərkibi. ADU-nun Elmi Əsərləri. Dil və ədəbiyyat seriyası. 1963, N 6, s.83–93.

48. Lütfulla ibn Yusif Həliminin “Bəhrul-qəraib” əsəri haqqında. Azərbaycan EA Respublika Əlyazmalar Fondunun Əsərləri. II cild, 1963, s. 61–71.

49. Рукописи классиков иранской литературы, экспонируемые в Рукописном Фонде Азербайджана. Тезисы докладов Всесоюзной конференции востоковедов по иранской филологии. Баку, 1963, с. 41–42.

50. О составлении научно-критического текста произведений И. Насими. Доклады АН Азербайджана. 1963. Том XII.

51. Danişaq. Sovet kəndi, 1963, 14 sentyabr.

1965

52. Язык-богатство народа. Баку, 1965, 29 декабря.

1966

53. Mırzə Yusif Qarabağinin bir əlyazması haqqında («Məcmueyi-divani-Vaqif və müasirini-digər» adlı kitab haqqında). Azərbaycan. 1966, N 2, s.205-206.

1967

54. Nəsiminin əlyazma “Divan”ının orfoqrafiyası (RƏF-də saxlanan M-222 şifrəli əlyazmadan bəhs olunur). ADU-nun Elmi Əsərləri. Dil və ədəbiyyat seriyası. 1967, N 6, s. 83–92.

55. О словаре «Тухфат ал-абваб» (лексикографический памятник

средневековья о лексике персидского языка). Доклады АН Азербайджана. 1967. Том XXIII, N 6, с. 49–56

1968

56. Nəsiminin əlyazmaları. ADU–nun elmi Əsərləri. Dil və ədəbiyyat seriyası. 1968, N6, s. 49-56.

1969

57. Əhməd ibn Veysin azəricə qəzəli. Azərbaycan EA Məruzələri. 1969. XXV cild, N 4, s.95-98.

58. Əsərlərinin elmi nəşri (Nəsimi haqqında). Bakı, 1969, 4 aprel.

59. Научное издание произведений поэта (о Насими). Баку, 1969, 4 апреля.

60. Nəsiminin dili. Azərbaycan müəllimi, 1969, 18 aprel.

61. Археографические документы в хранении Рукописного фонда АН Азербайджана. Тезисы докладов конференции по вопросам археографии изучения древних рукописей. Тбилиси: Мецниереба, 1969, с.19.

1970

62. Nəsimi əsərlərinin nəşri tarixindən. Azərbaycan, 1970, N 12, s. 198–204.

63. Nəsimi əsərlərinin elmi–tənqidi mətninin tərtibi haqqında. Azərbaycan EA Məruzələri. 1970. XXVI cild, N 1, s.66–69.

1971

64. İmadəddin Nəsimi əsərlərinin elmi–tənqidi mətninin tərtibi prinsipləri. Azərbaycan EA Məruzələri. 1971, N 3.

65. К вопросу об изучении лексических вариантов в рукописных списках произведений Насими. Сб. посвященный 60–летию акад. М. Ш. Ширалиева. Баку:Элм, 1971, с.312–317.

1972

66. Nəsimi leksikasının bəzi xüsusiyyətləri. Əlyazmalar xəzinəsində (Azərbaycan EA Respublika Əlyazmalar Fondunun əsərləri). III cild, 1972, s.39–45.

67. Hinduşah Naxçıvaninin “Sihah əl-əcəm” lüğətindən fraqmentlər. Əlyazmalar xəzinəsində (Azərbaycan EA Respublika Əlyazmalar Fondunun əsərləri). III cild, 1972, s.121–140.

1973

68. Şəhərlərin, insanların dostluğu (Romaya səfəri və Vatikan kitabxanasında Azərbaycan yazılı abidələri barəsində; Bakı və Neapol şəhərlərinin qardaşlaşması sazişinin imzalanması haqqında). Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 10 fevral.

69. Rübailər, qəzəllər. İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 600 illiyi qarşısında. Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 17 mart.

70. Qeyri–mətbu qəzəllər. İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 600 illiyi qarşısında. Kommunist, 1973, 9 avqust.

71. Böyük şairin irsi. Kommunist, 1973, 9 avqust.

72. Qəzəllər, rübailər, müstəzad. İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 600 illiyi qarşısında. Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 21 iyul.
73. Nəsimi əsərlərinin tənqidi mətninin tərtibi haqqında. İmadədin Nəsimi (Məqalələr məcmuəsi). Bakı, 1973, s. 109–131.
74. О рукописях произведений Насими. Советская тюркология. 1973, N 5, s. 31–36.
75. Научно–критический текст произведений Насими. (Сб. статей). Баку: Элм, 1973, с.158– 183.
76. Nəsimi irsi dünya xəzinələrində. Sovet kəndi. 1973, 6 sentyabr.
77. Nəsiminin Türkiyə nüsxələri içərisində olan əlyazması haqqında. Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 17 avqust.
78. Əlyazmaların İstanbul nüsxəsi (Nəsimi əlyazmaları). Bakı, 1973, 12 sentyabr.
79. Zəngin şeir dili (Nəsimi–600). Azərbaycan müəllimi, 1973, 12 sentyabr.
80. Dünyəvi sənətkar (Nəsimi–600). Yeni həyat, 1973, 13 sentyabr.
81. Böyük Azərbaycan şairi (Nəsimi–600). Şəki fəhləsi, 1973, 13 sentyabr.
82. Tənqidi mətnin tərtibi (Nəsimi–600). Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 13 sentyabr.
83. Он будил и звал (о Насими). Бакинский рабочий, 1973, 13 сентября.
84. İmadəddin Nəsimi (Nəsimi–600). Sovet Astarası, 1973, 13 sentyabr.

85. "Məndə sığar iki cahən, mən bu cahana sığmazam". Əmək, 1973, 13 sentyabr.
86. Qüdrətli sənətkar. Yeni Ordubad, 1973, 13 sentyabr.
87. İ. Nəsimi (Nəsimi–600). Qalibiyyət, 1973, 13 sentyabr.
88. Cahana sığmayan şair (Nəsimi–600). Avənzard, 1973, 13 sentyabr.
89. İmadəddin Nəsimi (Nəsimi–600). Mıngəçevir işıqları, 1973, 13 sentyabr.
90. İmadəddin Nəsimi (Nəsimi–600). Çağırış, 1973, 13 sentyabr.
91. Встреча в Риме (О рукописях Насими и библиотеке Ватикана). Вышка, 1973, 14 сентября.
92. Nəsimidən nümunələr. Ulduz. 1973, N 7, s. 56–57.

1974

93. Nəsimi əsərlərinin tənqidi mətninin tərtibi haqqında. ADU nun elmi Əsərləri. Dil və ədəbiyyat seriyası. 1974, N 3, s.59–60.
94. Əlyazmaların ekspozisiyası. Ədəbiyyat və incəsənət. 1974, 10 avqust.
95. Комментарий специалиста на статью спец. корр. Р.Семенова «Там, в горах, за перевалом...» (Мир приключений). Молодежь Азербайджана, 1974, 14 ноября.

1975

96. Научно–критический текст произведений Насими. Сб. рефератов ЦНИОН.

Баку, 1975.

97. Unudulmuş şairimiz Rəhməti haqqında bir neçə söz. Azərbaycan. 1975, N 10, s.184–190 (R. Əliyevlə birlikdə).

98. Взаимный интерес (об азербайджано-итальянских культурных связях). Баку, 1975, 25 октября.

1976

99. Rəhməti Təbrizinin “Divan”ı. Əlyazmalar xəzinəsində. IV cild. 1976, s. 19–36 (R.Əliyevlə birlikdə).

100. Айан Х. Стихи, приписываемые Кул Насими. Сб. рефератов ЦНИОН. Баку, 1976, с.22-29.

101. نسخ خطی دیوان عمادالدین نسیمی – پیام نوین – تهران
۱۹۷۶ – نمره ۵

102. Kışvərinin bir əlyazma “Divan”ı. Əlyazmalar xəzinəsində. IV cild, 1976, s. 46- 52.

103. О рукописях, хранящихся в Республиканском Рукописном фонде Академии наук Азербайджана. Известия, 1976, 3 декабря; Советский Союз, 1972, N 3 /325, с.24.

1977

104. Коллекция тюркских рукописей Республиканского Рукописного фонда АН Азербайджана. Материалы Всесоюзного совещания «Принципы

научного описания археографических памятников народов Востока». Баку: Элм, 1977, с.32–35.

105. Тюркоязычные рукописи Республиканского рукописного фонда АН Азербайджана. Материалы научного совещания. Ереван: Матенадаран, 1977.

106. Сокровищница духовной культуры народов Востока. Известия АН Азербайджана. Серия литературы, языка и искусства. 1977, N 3, с. 12–17.

107. Əlyazmaları fonduna qiymətli töhfə (Nardaran sakinləri Əliyevlərin şəxsi kitabxanalarından alınmış XVI əsrə aid Füzuli "Divan"ından bəhs olunur). Kitablar aləmində. 1977, N 3, s.69.

108. Əlyazmaların tərcümeyi-halı. 11 oktyabr 1977-ci il tarixdə keçirilmiş arxeoqrafik müşavirədə C.V.Qəhrəmanovun giriş sözü. Kommunist, 1977, 13 oktyabr.

109. Находка рукопись «Дивана» Физули Баку, 1977, 21 октября.

1978

110. M.F.Axundovun yeni tapılmış iki məktubu haqqında. Azərbaycan EA Xəbərləri. 1978, N 3, s.37-38.

1979

111. Nizami "Xəmsə"sinin Nyu–York nüsxəsi (Morqan Muzeyində mühafizə olunan 957//1550-ci ilə aid nüsxədən bəhs olunur). Elm və həyat. 1979, N 4, s.2–3.

112. İmadəddin Nəsiminin dili. Varlıq (Tehran), 1979, N 8 (Əski əlifbada).

113. "Kəvamil-ət-təbir" və onun müəllifi haqqında. Əlyazmalar xəzinəsində. V cild,

1979, s. 5–17. (R.Əliyevlə birlikdə).

114. Orta əsr Azərbaycan yazılı abidələrinin paleoqrafik tədqiqi haqqında. Azərbaycan mətnşünaslığı məsələləri. Bakı: Elm, 1979, s.36–45 (A. Qasimovla birlikdə).

115. Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsində (Böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin ədəbi irsinin öyrənilməsinin və təbliğinin yaxşılaşdırılması haqqında Qərar barəsində). Kommunist, 1979, 21yanvar.

116. В ЦК Компартии Азербайджана (о Постановлении по улучшению изучения, издания и популяризации литературного наследия великого азербайджанского поэта и мыслителя Низами Гянджеви). Бакинский рабочий, 1979, 21января.

1980

117. “Xəmsə”nin Bakı nüsxələri. Ədəbiyyat və incəsənət, 1980, 15 fevral (Möhsün Nağıyevlə birlikdə).

118. Z.M.Bünyadov görkəmli mətnşünas alim və tarixçi – alimdir (Akad. Z.M.Bünyadovun “Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136 – 1225)” kitabının Azərbaycan Dövlət mükafatına təqdim edilməsi haqqında). Kommunist, 1980,10 aprel.

119. Dədə Qorqud dastanları. Məktəb kitabxanası üçün Rəy Ədəbiyyat və incəsənət, 1980, 5 dekabr.

120. Əlyazmalar xəzinəsi (RƏF-də mühafizə olunan abidələrdən və RƏF əməkdaşlarından qısaca bəhs olunur) Kitablar aləmində. 1980, N 2, s.45–46.

121. Через века и страны (О находке рукописного списка «Хамсе»

Низами Гянджеви в США). Молодежь Азербайджана, 1981, 15 октября.

122. Ученый и воин (Герою Советского Союза, академику З.М.Буниядову 60). Бакинский рабочий, 1981, 29 декабря.

123. Kişvəri "Divan"ından nümunələr. "Keçmişimizdən gələn səslər" bülleteni. I buraxılış. Bakı: Elm, 1981; 1983, s. 45-66.

1982

124. Qazi Burhanəddin Əhməd. Rubai və tuyuqları. Keçmişimizdən gələn səslər. II buraxılış. Bakı, 1982, s.143–162.

125. Духовное наследие народа–наше общее достояние. Сб. «Расцвет азербайджанской науки–торжество ленинской национальной политики». Баку: Элм, 1982,с. 308–327.

126. Dünya şöhrətli alim (Nəsirəddin Tusinin əlyazmaları). Ədəbiyyat və incəsənət, 1982, 5 fevral (M.Z.Nağıyevlə birlikdə).

127. Valeh Dağıstani və onun "Riyazüş-şüəra" əsəri. Ədəbiyyat və incəsənət, 1982, 17sentyabr.

128. Nemətullah Kişvəri (XV əsrdə yaşamış Azərbaycan şairi). Kitablar aləmində. 1982, N 4, s.29–30.

129. Müdriklik xəzinəsinin nadir inciləri. Nizami və müasirlik. Bakı, 1982, s.51–58 (M.Z.Nağıyevlə birlikdə).

130. Əlyazmalar Fondunda (RƏF-in yeni binaya köçməsi və onun quruluşu haqqında). Ədəbiyyat və incəsənət, 1982, 27 yanvar.

1983

131. Mənəvi sərvət xəzinəmiz zənginləşir. Ədəbiyyat və incəsənət, 1983, 25 fevral.
132. Qiymətli və nadir incilər (Azərbaycan EA RƏF haqqında). Bakı, 1983, 22 avqust.
133. Azərbaycan dilində sözlərin leksik–semantik inkişafı. Elm və həyat. 1983, N 10, s. 30–32 (Ə. Tahirzadə ilə birlikdə).
134. Nizami əsərlərinin əlyazmaları dünya kitabxana və muzeylərində. Ədəbiyyat və incəsənət, 1983, 23 sentyabr.
135. Республиканский рукописный фонд Академии наук Азербайджана. В сокровищнице рукописей Том VI, 1983, с.5–17.
136. Республиканский рукописный фонд. Задачи и перспективы развития. Коммунист Азербайджана. 1983, N 8, с. 82–87.
137. Respublika Əlyazmalar Fondu. Vəzifələr və inkişaf perspektivləri. Azərbaycan kommunisti. 1983, N 8, s.82–87.

1984

138. Qaynaqlar (Cəfər Cabbarlının “Dramanın əsasları” adlı məqaləsinin təqdimatı). Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 13 yanvar.
139. Mütəşəkkillik və şüurluq əmək intizamı. Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 30 mart.

140. Azərbaycanca kitab miniatürü. Elm və həyat. 1984. N 1, s.18.
141. Sosialist demokratiyasının parlaq təzahürü. Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 12 oktyabr.
142. Əlyazmalar xəzinəmiz. Elm, 1984, 21 noyabr.
143. Tarixin səsi (XIII–XIV əsr Azərbaycan alimi Əhməd Çarpərdi Təbrizi və Əhməd Qoçdüvani haqqında). Kommunist, 1984, 18 oktyabr.

1985

144. Ömrün illəri (M.S.Sultanov–75). Ədəbiyyat və incəsənət, 1985, 11 yanvar.
145. Nikbin Valeh. Ədəbiyyat və incəsənət, 1985, 8 fevral.
146. Abdulla Qutqaşeni və onun RƏF–də mühafizə olunan müxəmməsi. Ədəbiyyat və incəsənət, 1985,19 aprel.
147. Parisdə Əlyazmalar sərgisi (YUNESKO binasında təşkil olunmuş RƏF–in əlyazmaları sərgisi haqqında). Ədəbiyyat və incəsənət, 1985, 14 iyun.
148. Əlyazmaları (Seyid Əzim–150). Ədəbiyyat və incəsənət, 1985, 12 iyul.
149. Azərbaycan əlyazma kitablarının bədii tərtibi. Ədəbiyyat və incəsənət, 1985, 9 avqust.
150. Azərbaycan kitab mədəniyyəti. Elm və həyat. 1985, N 7, s.22–24 (K.Allahyarovla birlikdə).

151. Sözlərin mənə dəyişikliyi. Elm və həyat. 1985, N 10. s.30–32 (Fazil Əhmədovla birlikdə).

152. Dilçilik. Elm və həyat. 1985, N 9. s.23-24(H. Ağayeva ilə birlikdə).

153. Mətnşünaslıq. Elm və həyat. 1985, N 11, s.19–20 (K.Şərifovla birlikdə).

1986

154. Zərurətdən yaranan toplu. Azərbaycan kommunisti. 1986, N 1, s.108–111.

155. Xalqın mənəvi irsi bizim sərvətimizdir.Əlyazmalar xəzinəsində. VII cild, 1986, s.5–19.

156. Əlyazmalar xəzinəsindən incilər (M.M.Nəvvabın “Şahnamə”yə çəkdiyi miniatürlər haqqında). Elm, 1986, 30 noyabr.

157. Искусство книги в Центральной Азии в XIV–XVI вв. В сокровищнице рукописей. Том VII, 1986, с.132–140.

158. Qayğı işə ruhlandırır (Respublika Əlyazmalar Fondunun elmi tədqiqatları barəsində). Elm, 1986, 23 yanvar.

159. Hikmətlə dolu kitab (Hacı Məhəmmədəli Şirvaninin kitabı haqqında). Elm, 1986, 9 aprel.

160. Şərəfli vəzifəmiz. Sovet mədəniyyət fondu. Ədəbiyyat və incəsənət, 1986, 14 noyabr.

161. Coğrafiyaşünaslıq. Elm və həyat. 1986. N 10. s.1–2 (P.Kərimovla birlikdə).
162. Lüğətçilik. Elm və həyat. 1986, N 11, s.21–23 (Z.Hacıyeva ilə birlikdə).

1987

163. Böyük Oktyabr və yazılı irsimizin tədqiqi. Azərbaycan EA Xəbərləri. Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası. 1987, N 4, s.3–9.
164. Azərbaycan əlyazma kitabı tarixindən. Əlyazmalar xəzinəsində. VIII cild, 1987, s. 5–12.
165. Retrospektiv transkripsiya problemləri. Böyük Oktyabr sosialist inqilabının 70 illiyinə həsr olunmuş “Klassik mətn və transkripsiya məsələləri” elmi-nəzəri konfransının məruzələrinin tezisləri. Bakı: Elm, 1987, s.3–6.
166. Yenidənqurma və gənc alimlər qarşısında duran vəzifələr. Azərbaycan mədəniyyəti tarixi məsələləri. Gənc alimlərin elmi-nəzəri konfransının materialları (Giriş sözü). Bakı, 1987, s.3.
167. Qədim poemanın yaganə nüsxəsi (XIV əsrdə yaşamış Qazi Mustafa Zəririn “Yusif və Züleyxa” poemasının tədqiqi məsələsinə dair). Kommunist, 1987, 4 yanvar.
168. Müəllim, alim və şair (Mübariz Əlizadə-75). Azərbaycan gəncləri. 1987, 8 yanvar.

169. Смысл жизни–в служении народу (О Мухаммедали Тарбияте). Элм,1987,12 июня. (Соавтор А. Багиров).
170. Yenidənqurma və vətəndaşlıq hissi. Ədəbiyyat və incəsənət, 1987, 21avqust.
171. Problemlərimizə yenidən baxaq. Elm, 1987, 14 dekabr.
172. “Gülşən bağça” sının daimi sakini (Mahmud Şəbüstəri–700). Ədəbiyyat və incəsənət, 1987, 18 dekabr.

1988

173. Məhəmmədli Tərbiyə. Ədəbiyyat və incəsənət, 1988, 13 may (Ə. Bağırovla birlikdə).
174. Gənclik həvəsli alim (Mirəli Seyidov–70), Elm, 1988, 18 iyun.
175. Hadisələr təkrar olunmamalıdır. Ədəbiyyat və incəsənət, 1988, 5 avqust.
176. “İsgəndərnəmə”yə miniatürlər. Ədəbiyyat və incəsənət, 1988, 28 oktyabr.
177. Sultan Məhəmməd. Nureddin Qərevinin Almaniyada “Savalan” jurnalında nəşr olunan eyniadlı məqaləsinə təqdimat. Ədəbiyyat və incəsənət. 1988, 25 noyabr.
178. Институт рукописей АН Азербайджана: задачи и перспективы развития.

1989

179. Yazılı irsimizi layiqincə öyrənək. “Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” elmi–nəzəri konfransının materialları. Bakı: Elm, 1989, s. 5–6.

180. Əlyazmalar xəzinəsi: nailiyyətlər, problemlər. Azərbaycan kommunisti. 1989, N 5, s. 68–76.

181. Рукописный фонд: достижения, проблемы. Коммунист Азербайджана. 1989, N 5, с.68–75.

182. Yusif bəy Vəzirov. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər. Azərbaycan. 1989, N N 8-9, s.152-162, 123-141.

183. Рукописная книга как памятник духовной культуры. Памятники Азербайджана. Баку: Азернешр, 1989, с.69–77.

184. Xalqımızın mənəvi xəzinəsi. Jurnalist, 1989, 27 fevral.

185. Mə`nəvi abidələrimiz milli sərvətimizdir. Səsimizə hay verin. Odlar yurdu” (əgəb əlifbası ilə), 1989, N 5.

186. Дом, где живет история (О Куткашенском историко–краеведческом музее). Вышка, 1989, 12 сентября.

187. Научные поиски наследия поэта XIV века С.И.Насими. Из истории средневековой восточной философии, Баку, 1989, с.139–147.

1990

188. Hamımız üçün örnək (M.S.Sultanov–80), Bakı, 1990, 11 iyun.
189. Əlifba komissiyasında (Latin əlifbası üzrə komissiyanın işi barədə). Elm, 1990, 3 iyun.

1991

190. Azərbaycan əlyazma kitabı Avropa kitabxanalarında. Azərbaycan filologiyası məsələləri. III buraxılış. Bakı: Elm, 1991, s.5–18.
191. 40 yaşlı institut (Azərbaycan EA Əlyazmalar İnstitutunun 40 illiyinə və əlyazmaçı alim M.S.Sultanovun 80 illiyinə həsr olunmuş “Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” II elmi–nəzəri konfransının materialları). Bakı: Elm, 1991, s.3–5 (giriş sözü).
192. Как вернуть памятники культуры Азербайджана. Yeni fikir, 1991, 22 may.

1992

193. Abidələrimizin nəşri problemləri. “Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” III Ümumrespublika elmi–nəzəri konfransının materialları (Giriş sözü). Bakı: Örnək, 1992, s.3–4.

1993

194. “Səhər” qəzetinin redaksiyasına (Əlyazmalar İnstitutunun zənginləşməsində xarici əlaqələrə dair). Səhər, 1993, 18 fevral.

195. Azərbaycan Demokratik Respublikası və mədəniyyətimiz. Yaxın–uzaq keçmişimiz və əlyazmalarımız. Elmi–nəzəri konfransın materialları (Giriş sözü). Bakı: Örnək, 1993, s. 3–5.

196. Əhməd Yəsəvi hikməti (Anadan olmasının 900 illiyi). Yaxın–uzaq keçmişimiz və əlyazmalarımız. Elmi–nəzəri konfransın materialları. Bakı: Örnək, 1993, s. 44–48.

197. Azərbaycan Elyazmaları Enstitusunda Sufiliye ait elyazmalar. Erciyes Universiteti. Milletlararası Hoca Ahmet Yesevi Sempozyumu. 26-29 mayis 1993. Təbliğ Ozetleri. Kayseri, 1993, s.17.

198. Divani–Hikmet. Azərbaycan Sufi Edebiyati içindeki örnek kimi. Erciyes Universiteti Yayınları: 66. Milletlararası Hoca Ahmet Yesevi Sempozyumu Bildireleri (26–29 mayis 1993). Kayseri, 1993, s.127–129.

1995

199. Füzuli–500. “Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” IV Respublika elmi–nəzəri konfransının materialları. Bakı: Örnək, 1995. s. 3–5 (Giriş sözü).

200. Füzuli əlyazmalarının Bakı nüsxələri Azərbaycan əlyazma mədəniyyəti işığında. “Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” IV Respublika elmi–nəzəri konfransının materialları. Bakı: Örnək, 1995, s.5–20 (M.Adilovla birlikdə).

2004

201. Səfəviyyə padşahları (transfoneliterasiya). Hikmət. 2004, s.79–99.

REDAKTƏ ETDİYİ ƏSƏRLƏR

1972

202. Ахмед Джафарзаде. Язык Октября–язык дружбы. Баку: Гянджлик, 1972, 108 с.

1973

203. İmadəddin Nəsimi. Seçilmiş əsərləri (Tərtib edəni: H.Araslı). Bakı: Azərneşr, 1973, 673 s.

1976

204. Əlyazmaları xəzinəsində. IV cild. Bakı: Elm, 1976 (bu nömrədən başlayaraq məcmuənin baş redaktoru); V cild, 1979; VI cild, 1983; VII cild, 1986; VIII cild, 1987.

1977

41

205. Əlyazmalar kataloqu (cümlər). II cild. Bakı: Elm, 1977, 189 s.
206. Bayatılar (XVI–XX əsrlər). Bakı: Elm, 1977, 327 s.
207. Şah İsmayıl Xətai. Dəhnamə. Bakı: Gənclik, 1977, 119 s.

1980

208. Xacə Nəsirəddin Tusi. Əxlaqi–Nasiri. Bakı: Elm, 1980, 256 s.
209. T.Ə.Əfəndiyeva. Azərbaycan dilinin leksik üslubiyatı. Bakı: Elm, 1980, 252 s.

1982

210. Nizami Gəncəvi. Hikmət və nəsihətləri. Aforizmlər. Bakı: Yazıçı, 1982 (Azərbaycan, rus, ingilis və fars dillərində), 310 s.

1983

211. Keçmişimizdən gələn səslər. Bakı: Elm, 1981-I buraxılış; 1982–II buraxılış; 1983–III buraxılış; 1984–IV buraxılış; 1987–V buraxılış; 1990–VI buraxılış.

212. Nizami Gəncəvi. Xəmsə. Miniaturələr (Azərbaycan, rus və fars dillərində). Bakı: Yazıçı, 1983, 145 s. (Ə.Salamzadə ilə birlikdə).

1984

213. Каталог арабских рукописей. Том I. Баку: Элм, 1984, 404 с.

1986

214. Дж. М.Нагиева. Бакинские рукописи Алишера Навои. Баку: Элм, 1986, 136 с.

1988

215. Ş.X.Xəlilov. "Əsrarnamə"nin dili. Bakı: Elm, 1988, 188 s.

1989

216. Hüseyin əfəndi Qayıbov. Azərbaycanca məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir. II c. Bakı: Elm, 1988. 188 s.

1991

217. Z.T. Hacıyeva. Suli Fəqih. Yusif və Züleyxa. Bakı: Maarif, 1991, 178 s.

218. Дж.М.Нагиева, Т.Н.Нуралиева. Личные и казенные печати. Баку: Элм, 1991, 100 с.

1993

219. Nüşafərini-Gövhərtac. Bakı: Azərnəşr, 1993, 165 s.

220. M.Nağıyev. Qur`an hekayətləri. Bakı: Gənclik, 1993, 143 s.

1994

221. Каталог персидских рукописей. Том I. Баку: Орнак, 1994, 318 с.

222. Füzuli. Divan. Elmi-tənqidi mətnin tərtibi və müqəddimə Mail Əliyevindir (əski əlifbada). Bakı: Şərq-Qərb, 1996, 460 s. (H.Araslı və M.Adilovla birlikdə).

223. Azadə Musayeva, Cavid Musayev. Bağdadda yaranan Azərbaycan ədəbiyyatı. Bakı: Azərneşr, 1997, 84 c.

224. Mir Möhsün Nəvvab. Təzkireyi-Nəvvab türk cə hazırlayanı və ön sözün müəllifi: Ə. Bağirov; transliterasiyası: N.Qarayev). Bakı: Azərbaycan, 1998, 560 s. (M.Sultanov və A.Ramazanovla birlikdə).

1999

225. C.Nağıyeva Yusif Vəzir Çəmənizəminli arxivinin təsviri. Bakı: Örnək, 1999, 202 s. (M.M.Adilovla birlikdə).

MÜSAHİBƏLƏR

1973

226. Vatikan kitabxanasında Nəsiminin qəzəlləri tapılmışdır (Azərinformun məlumatı). Bakı, 1973; 18 yanvar; Ədəbiyyat və incəsənət, 1973, 20 yanvar.

227. Əlyazmalar fondunda (İraq alimi Bəndəroğlunun RƏF-ə qonaq gəlməsindən bəhs edir). Yurd, 1973, 24 yanvar.

1976

228. Qədim əlyazmaların sirri (Azərinformun müx biri L.Qoldşteynlə söhbət). Bakı, 1976, 13 oktyabr. 229. RƏF-də saxlanılan əlyazmalar haqqında. Pambıqçı (Zərdab rayon qəz.) 1976, 4 noyabr.

229. الكنز الناطق بالعربييه. بقلم ارونوف-الاتحاد السوفييتي - العدد ٨ - ص ٥٣ - ٥٥

1977

230. О рукописях, хранящихся в Республиканском рукописном фонде Академии наук Азербайджана. Известия, 1976, 3 декабря; Советский Союз, 1977, № 3/325, с.24.

1978

231. Elmdən istehsalata. Beşinci söhbət (Nəsimi əsərlərinin elmi-tənqidi mətninin tərtibi haqqında). Elm və həyat, 1978, № 8, s.3-5.

232. Nadir tapıntı (müxbirlə söhbət). Nyu-Yorkda Nizami Gəncəvinin məşhur "Xəmsə"sinin 1580-ci il tarixli əlyazmasının aşkara çıxarılması haqqında. Kommunist, 1978, 24 dekabr; Bakı, 1978, 25 dekabr.

233. Низами Гянджеви. Уникальная находка (интервью корреспонденту Азеринформа Л.Гольдштейну). Баку, 1978, 25 декабря.

1979

234. Nadir tapıntı ("Şərhi-Divani-Xaqani" elmi əsəri haqqında). Azərinformun müxbiri L.Qoldşteynlə söhbət. Kommunist, 1979, 6 yanvar.

235. Хранилище древних рукописей. Беседа с В.Гусейновым о РРФ, в частности арабских рукописях. Баку. 19 февраля, 1979.

1980

236. Found in the mountains. Sovietland. "Dağlarda tapıntı". "Şərhi–Divani–Xaqani" haqqında müxbir A.Ağayevlə söhbət (ingilis dilində). 1980, № 7. s. 36.

237. Filoloq–paleoqraf. Müxbir Yadigar Babayevlə gənc alimlər haqqında söhbət. Azərbaycan gəncləri, 1980, 1 may.

238. Тропа любви к поэту. Беседа с корреспондентом Р.Дадашевой о работе Комиссии Низами. Вышка, 1980, 7 мая.

239. Böyük şairin ədəbi irsi. Nizami ədəbi irsinin öyrənilməsinə, nəşri və təbliğinə dair "Dəyirmi stol" söhbətində C.V.Qəhrəmanovun çıxışı. Ədəbiyyat və incəsənət, 1980, 20 iyun.

1981

240. Художественное наследство наше богатство. Малой Академии расти (интервью вела С.Мухина). О Республиканском рукописном фонде. Бакинский рабочий, 1981, 1 сентября.

1982

241. Художественное наследие–наше богатство (о мерах по улучшению изучения исторического прошлого и культурного наследия). Беседу за «Круглым столом» записала С.Мирзоева. Участвовали: З.М.Буниятов, Р.Алиев, С.Алескеров, К.Керимов, Р.Эфендиев, Э.Шахтактинская, Р.Эфендизаде, Г.Султанов, А.Саламова. Бакинский рабочий, 1982, 26 марта (С.Қəһгəмановун çıxışı).

242. Vahid beynəlmiləl ailədə (SSRİ Xalqlarının Dostluğu Sarayında “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin Azərbaycan televiziyası ilə “Dəyirmi stol” söhbətinin iştirakçıları: Ə.Mirəhmədov, M.Dadaşov, F.Əliyev, F.Mehdi, N.Həsənzadə, C.Qəhrəmanovun çıxışı). Ədəbiyyat və incəsənət, 1982, 3 noyabr.

243. Əsrlərdən səslər (müxbir Cavid Xaspoladovla söhbət). RƏF-in yeni binaya köçməsi barədə. Jurnalist, 1982, 11 oktyabr.

1983

244. Встречи с историей. О Республиканском рукописном фонде. Интервью записал В.Налбандов. Бакинский рабочий, 1983, 5 января.

245. Qiymətli və nadir incilər. RƏF-ə daxil olmuş yeni əlyazmalar haqqında. Müxbir Rəisət Xəlilova ilə söhbət. Bakı, 1983, 15 sentyabr.

246. Böyük xəzinə. Müxbir Abid Tahirovla söhbət. Odlar yurdu, 1983, 24 dekabr.

1984

247. Рукописи из глубины веков. Беседу записал Расим Шукюров. Московские новости, 1984. 15 января.

248. Отзвуки прошлого. Беседу о Республиканском рукописном фонде АН Азербайджана записал Заур Бабаев. Баку, 1984, 20 ноября.

249. Nizamişünaslığın problemləri. Dəyirmi stol arxasında. Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 21 sentyabr.

1985

250. «...лишь светоч знания душу украшает» или еще одна жизнь уникальной рукописи (о рукописи сочинения Фирдовси «Шах–наме», преподнесенной в дар РРФ ветераном войны и труда, бакинцем М.Д.Тарвердиевым). Беседу записал В.Налбандов. Бакинский рабочий, 1985, 16 февраля.

251. YUNESKO–da Azərbaycan əlyazmaları sərgisi. Azərinformun məlumatı. Kommunist, 1985, 22 fevral.

252. В сокровищнице манускриптов. Беседу записал Л.Аскеров. Баку, 1985, 28 мая.

1986

253. Əlyazmalar dil açsaydı... Müxbir T.Rəcəbli ilə söhbət. Bakı, 1986, 24 yanvar.

254. Ulu babalardan bir yadigardır (yeni institut, yeni vəzifələr). Müxbir M.Həsənzadə ilə söhbət. Kommunist, 1986, 21 dekabr.

255. Akademiya “xəritə”sində yeni ünvan (Əlyazmalar İnstitutu yaradılması ilə əlaqədar). Elm, 1986, 30 dekabr.

1988

256. Hələ çox iş görülməlidir. Müxbir C.Əlişadla söhbət. Elm, 1988, 22 oktyabr.

257. "İsgəndərnamə"yə miniatürlər. Müxbir Əşrəf İbrahimovla söhbət. Ədəbiyyat və incəsənət, 1988, 28 oktyabr.

258. В редакцию пришло письмо. О судьбе возвращенных на родину рукописей, документов и книг представителем СССР при ЮНЕСКО Рамизом Абуталыбовым. Беседу записал Эмиль Мамедов. Элм, 1988, 17 декабря.

259. Əməkdaşlıq üfüqləri. Xalq ağırlığında, Vətən böyüklüyündə ürək (Özbəkistan EA Əlyazmalar İnstitutunun direktoru Həmid Süleymanov haqqında). Müxbir Ə.Tahirzadə ilə söhbət. Elm, 1988, 24 dekabr.

260. Арабографические и старопечатные книги Института рукописей АН Азербайджана. Беседу записал для газеты «Аль-Иттихад» (орган ЦК КП Израиля) сотрудник Агентства печати «Новости» Р.Т.Агаев. 1988, январь.

1989

261. Sizin arzunuzla. Nadir incilər xəzinəsi və həllini gözləyən müşkül problemlər. Müxbir Telli Əliyeva ilə söhbət. Bakı, 1989, 20 yanvar.

1990

262. Əlyazmalarımız: sevinclər, ağrılar. Müxbir R.Abdullaoglu ilə söhbət. Dialoq (Azərbaycan KP MK-nın ictimai-siyasi jurnalı). 1990, №13, s.13–18.

263. Рукописи: боль и радость. Интервью вел Р.Абдуллаоглы. Диалог (Общественно политический журнал ЦК КП Азербайджана). 1990, № 13, с.13–18.

264. ADR haqqında söz. Müxbir Abid Tahirli ilə söhbət. Odlar yurdu, 1990 may.

1991

265. Azərbaycanский, рукописный. Баку-Москва. Беседа об Институте рукописей АН Азербайджана записал Тофик Раджабли. Панорама Азербайджана, 1991, 29 мая–4 июня.

1994

266. Dünəndən gələn səslər. Əlyazmalar tariximizin yaddaşdır. Müxbir Arif Quliyevlə söhbət. Xalq qəzeti, 1994, 10 may. **DISSERTANTLARA RƏHBƏRLİK VƏ OPPONENTLİK**

1968

267. Məmmədova Mənzərə Həsən q. XI–XII əsr fars dili izahlı lüğətlərinin əsas tərtib prinsipləri. Bakı, 1968 (namiz.diss. opponentlik).

1969

268. Rüstəmov Süleyman Kərim oğ. Qasım bəy Zakirin bədii irsinin elmi-tənqidi mətninin tərtibi. Bakı, 1969 (namiz. diss. opponentlik).

1972

269. Cəfərzadə Əhməd Məmməd oğ. Türkdilli xalqlarda ikidillilik. Bakı, 1972 (doktorluq diss. elmi məsləhətçi).

270. Məmmədova İsmətخانım Bəyəhməd q. Müasir fars dili söz vurğusunun fonetik təbiəti və yeri. Bakı, 1972 (namiz. diss. opponentlik).

271. Cavadova Minayə. Şah İsmayıl Xətəinin leksikası ("Dəhnamə" poemasının materialları üzrə). Bakı, 1972 (namiz. diss. opponentlik).

272. Sadıxov A.Ş. Azərbaycan dilinin XVI əsr yazılı abidəsi "Şeyx Səfi" təzkirəsinin dili (leksika). Bakı, 1972 (namiz. diss. opponentlik).

273. Qasımov Məmməd Şamxal oğ. Azərbaycan dili terminologiyasının əsasları. Bakı, 1972 (doktorluq diss. opponentlik).

274. Джидалаев М.С.К характеристике тюрко–дагестанских языковых контактов. Баку, 1972 (оппонирование доктор. дисс.)

1973

275. Qukasyan Voroşil Levonoviç. Azərbaycan və udin dillərinin qarşılıqlı əlaqələri. Bakı, 1973 (doktorluq diss. opponentlik).

276. Aslanov Vaqif İmaməli oğ. Azərbaycan dilinin tarixi leksikologiyası (yenidənqurma problemləri). Bakı, 1973 (doktorluq diss. opponentlik).

277. Əliyev Vəliyəddin Firad oğ. İmadəddin Nəsiminin dilində məcazlar sistemi. Bakı, 1973 (namiz. diss. rəhbərlik).

1974

278. Xəlilov Şaməddin Xəlil oğ. XV əsr Azərbaycan yazılı abidəsi "Əsrarnamə"nin dili (morfoloji xüsusiyyətləri). Bakı, 1974 (namiz. diss. opponentlik).

1975

279. Məhərrəmov Tahir Əhməd oğ. Əmir Xosrov Dəhləvinin "Mətlə-ül-

ənvar” poemasının mətnşünaslıq və filoloji tədqiqi və elmi–tənqidi mətni. Bakı, 1975 (doktorluq diss. opponentlik).

1976

280. Qasımov Aydın Mədət oğ. Məhəmməd Füzulinin “Həqiqət–üs–süəda” əsərinin əlyazmalarının paleoqrafik və orfoqrafik xüsusiyyətləri. Bakı, 1976, (namiz. diss. rəhbərlik).

1977

281. Səlimov Məmmədəmin Səlim oğ. Xətiboğlu və onun “Fərəhnamə” dastanının dili. Bakı, 1977 (namiz.diss. opponentlik).

1978

282. Əkbərov Təyyar Vəzirxan oğ. Xətai Təbrizinin “Yusif və Züleyxa” poemasının tekstoloji tədqiqi. Bakı, 1978 (namiz. diss. rəhbərlik).

283. Əhmədov Fazil Zaməddin oğ. Molla Vəli Vidadinin dili (leksika və frazeologiya). Bakı, 1978 (namiz. diss.opponentlik).

284. Нигматов Хамид Гуламович. Морфология языка восточно–тюркских памятников XI–XII вв. (по материалам сочинений Юсуфа Баласагунского, Махмуда Кашкарского и Ахмада Югнакского). Баку, 1978 (оппонирование канд. дисс.).

285. Nağıyev Möhsün Zellabdin oğ. XVI əsr Azərbaycan tərcümə abidəsi “Şühədanamə” (paleografiya, orfoqrafiya və tərcümə məsələləri). Bakı, 1978 (namiz. diss. rəhbərlik).

286. Eyvazova Roza Hüseyn q. Kişvəri "Divan"ının dili (morfoloji xüsusiyyətləri). Bakı, 1980 (namiz. diss. rəhbərlik).

287. Hacıyeva Zəminə Tapdıq q. XVI əsr Azərbaycan yazılı abidəsi "Vərqa və Gülşah" poemasının dili. Bakı, 1980 (namiz. diss. rəhbərlik).

1981

288. Kazımov Mehdi Davud oğ. Nizami Gəncəvinin "Yeddi Gözəl" və Əmir Xosrov Dəhləvinin "Səkkiz cənnət bağı" poemalarının müqayisəli təhlili. Bakı, 1981 (namiz. diss. opponentlik).

1982

289. Musayeva Azadə Şahbaz q. Dədə Ömər Rövşəni və əsərlərinin elmi-tənqidi mətni. Bakı, 1982 (namiz. diss. rəhbərlik).

1984

290. Şərifov Kamandar Kazım oğ. Əbdülqəni Nuxəvi Xəlisaqarızadənin ədəbi-təkstoloji fəaliyyəti. Bakı, 1984 (namiz. diss. rəhbərlik).

1985

291. Bağırov Əkrəm Daxil oğ. Rəhməti Təbrizinin "Divan"ının filoloji tədqiqi. Bakı, 1985 (namiz. diss. rəhbərlik).

292. Eyvazov Rəşid Cəfərqulu oğ. İraq xalq şairi Məhəmməd Saleh

Bəhrül-Ülümün yaradıcılığında antiim-perialist motivlər. Bakı, 1985 (namiz. diss. opponentlik).

293. Rəhimov Arif Rəhim oğ. Mahmud Kaşqarının "Divani-luğatit-türk" əsəri və Azərbaycan dilinin leksikası. Bakı, 1985 (namiz. diss. opponentlik).

294. Əhmədov Elbrus Misir oğ. Orta əsr Azərbaycan poeziyasında hürufizm rəmzinin açılışı sistemi (Nəsimi yaradıcılığının əsasında). Bakı, 1985 (doktorluq diss. opponentlik).

1986

295. Nurəliyeva Tahirə Nurulla q. Azərbaycan ədəbiyyatının tədqiqində XIX əsr əlyazma kolleksiyalarının əhəmiyyəti. Bakı, 1986 (namiz. diss. rəhbərlik).

296. Hacıyeva Nailə Nəriman q. Əbri Xacə Adilinin "İxtiyarati-qəvaiddi-külliyə" əsərinin leksikası. Bakı, 1986 (namiz, diss. rəhbərlik).

297. Baxşəliyeva Səbirə Baxşəli q. Məhəmmədağlı Qaraqoyunlunun "Fərhəngi-türki" lüğəti və Azərbaycan dilinin tarixinin öyrənilməsində onun əhəmiyyəti. Bakı, 1986 (namiz. diss. opponentlik).

1987

298. Payızov Müqəddəs Güləli oğ. "Tərcüman-əs-sihah" XVI əsr türk tərcümə abidəsi (linqvo-paleoqrafik təhlil). Bakı, 1987 (namiz. diss. rəhbərlik).

1988

299. Barxudarov Barxudar İsmayıl oğ. Azərbaycan yazılı abidələrində

analitik fe`l kateqoriyaları. Bakı, 1988 (namiz. diss. opponentlik).

300. Əlibəyzadə Elməddin Məmməd oğ. XVIII–XX əsrlər Azərbaycan ədəbi dilinin inkişafında əsas istiqamətlər. akı, 1988 (doktorluq diss. opponentlik).

301. Şabanova Fiqumə Əvəz q. Oğuz–səlcuq abidələrinin leksikası. akı, 1988 (namiz. diss. opponentlik).

1989

302. Xuduyev Nizami Manaf oğ. Sovet dövründə Azərbaycan ədəbi dili lüğət tərkibinin inkişaf qanunauyğunluqları. Bakı, 1989 (doktorluq diss. opponentlik).

1990

303. Cəlilov Firudin Ağası oğ. Azərbaycan dilinin morfolojiyası. Bakı, 1990. (doktorluq diss. opponentlik).

304. Bayramov Söhrab Safaralı oğ. Möhsün Nəsinin “Lisan üt–teyr” əsərinin tekstoloji tədqiqi, dil və tərcümə xüsusiyyətləri. Bakı, 1990.(namiz. diss. opponentlik).

1991

305. Kərimov Paşa Əli oğ. Əlican Qövsü Təbrizi “Divan”ının tekstoloji tədqiqi və elmi tənqidi mətni. Bakı, 1991 (namiz. diss. rəhbərlik).

306. Abdullayev Tofiq Əlövsət oğ. Xızr ibn Əbdülhadi əl–Bəvazicinin XVI əsr türk abidəsi “Kəvamil ət–təbir”in leksikası. Bakı, 1991 (namiz. diss. rəhbərlik).

307. Əsgərov Ağabəy Məmməd oğ. Əbdülxalıq Cənnətinin lirikası. Bakı,

1991 (namiz. diss. rəhbərlik).

308. Əhmədov Bayram Baxşəli oğ. Azərbaycan dili şivələrində söz yaradıcılığı (tarixi tədqiqat). Bakı, 1991 (doktorluq diss. opponentlik).

1992

309. Yarməmmədov Nazim Xanbaba oğ. XIX əsr Azərbaycan əlyazma kitabı. Bakı 1992 (namiz. diss. elmi məsləhətçi).

310. Məmmədova Bəturə Rasim q. Azərbaycan dilində geyim adları. Bakı, 1992 (namiz. diss. opponentlik).

1993

311. Məhərrəmov Nizami Cəlal oğ. Şərəfəddin Rami Təbrizinin "Həqaiqül-hədaiq" əsərinin tekstoloji tədqiqi. Bakı, 1993 (namiz. diss. rəhbərlik).

312. Məmmədov İsmayıl Oruc oğ. Azərbaycan dilinin etnoqrafik leksikası. Bakı, 1993 (doktorluq diss. opponentlik).

1994

313. Əbdürrəhman Fəfur. Dəməşq əlyazmalarının paleoqrafik və tekstoloji tədqiqi ("Darül-kütüb əz-Zahiriyyə" kitabxanasının əlyazmaları əsasında). Bakı, 1994 (namiz. diss. rəhbərlik).

314. Nağıyev Möhsün Zellabdın oğ. XV–XVI əsrlər Azərbaycan tərcümə abidələri (tərcümə, tekstoloji tədqiqat və dil xüsusiyyətləri). Bakı, 1994 (doktorluq diss. elmi məsləhətçi).

315. Mahmudov Məsud Əhməd oğ. Azərbaycan mətnlərinin avtomatik işlənmə sistemi. Bakı, 1994 (doktorluq diss. opponentlik).

316. Rəhimova Aybəniz Mustafa q. Mirzə İsmayıl Qasirin ədəbi irsinin tekstoloji tədqiqi. Bakı, 1995 (namiz. diss. rəhbərlik).

1995

317. Axundova Sevinc Şəmsəddin q. Həsənin "Yusif və Züleyxa" poemasının paleoqrafik, qrafik və tekstoloji tədqiqi. Bakı, 1995 (namiz.diss.rəhbərlik).

1997

318. Əliyev Alik Məmmədbağır oğ. XVII əsr Azərbaycan əlyazma kitabı (paleoqrafik və tekstoloji təhlil). Bakı, 1997 (namiz.diss.rəhbərlik).

ƏSƏRLƏRİ VƏ ÖZÜ HAQQINDA

1963

319. Məsnəvi janrının banisi (Əhmədi Təbrizinin “Əsrarnamə” əsəri). Kommunist, 1963, 3 mart.

1965

320. Rəhimov M. B., Tağıyev A. Azərbaycan dilinin XV əsr yazılı abidəsi. Azərbaycan EA Xəbərləri (ictimai elmlər seriyası). 1965, N 5, s. 137–140. C.V.Qəhrəmanovun çap etdirdiyi “Əsrarnamə” kitabı haqqında.

1970

321. «Описание археографических документов». На книжной полке (О книге Дж. В. Каграманова). Баку, 1970, 26 января.

322. Произведения Насими и их лексика. Советская тюркология. 1970, № 2, с. 155–156. О защите Дж. В. Каграмановым докторской диссертации.

1972

323. Cəfərzadə M. Böyük şairin dilindən bəhs edən əsər. Azərbaycan EA Xəbərləri (Dil, ədəbiyyat və incəsənət seriyası). 1972, N 1, s.136–138. C.Qəhrəmanovun “Nəsimi “Divan”ının leksikası” monoqrafiyası haqqında.

1973

324. Tağıyev R. Nəsimi əsərlərinin elmi-tənqidi mətni. Sürət, 1973. 23 avqust; Kommunist, 1973, 4 sentyabr; Bakı, 1973, 12 sentyabr. C.Qəhrəmanovun eyniadlı əsəri haqqında.

325. Ədəbi-bədii gecə (Nəsiminin 600 illiyi şərəfinə). C.Qəhrəmanovun iştirakı haqqında. Kommunist, 1973, 12 sentyabr.

1980

326. Nəbizadə R, Babayeva A. Xəzinə. Jurnalist, 1980. 25 oktyabr. (C.V.Qəhrəmanovun senarisi və mətni əsasında çəkilmiş iki hissəli sənədli film haqqında).

327. Atabəylər dövlətində mədəni həyat. Sərbəst səhifə. Ədəbiyyat və incəsənət, 1980, 17oktyabr. (C.V.Qəhrəmanovun Azərbaycan dilinə tərcümə etdiyi "Azərbaycan Atabəylər dövləti" kitabından parçalar).

328. Əkrəm Cəfər. "Əxlaqi-Nasiri" əsəri və onun müəllifi. Bakı, 1981, 20 yanvar. C.V.Qəhrəmanovun redaktə etdiyi kitab haqqında.

329. Əfəndiyev Z, Həmzəyev H, Böyük maarifçi –yazıçı. İ.Musabəyovun anadan olmasının 100 illiyi münasibəti ilə təntənəli yığıncaqda C.Qəhrəmanovun iştirakı haqqında. Qalibiyyət, 1981, 15 oktyabr.

1983

330. Bağırov Ə. Klassik irs. Yeni məcmuə. Ədəbiyyat və incəsənət, 1983, 2 sentyabr, ("Keçmişimizdən gələn səsələr" toplusu haqqında. Baş redaktoru; C.V.Qəhrəmanov).

1984

331. Əhmədov Q. Yüz il xalqın xidmətində (Qutqaşen məktəbinin yubileyində C.V.Qəhrəmanovun iştirakı). Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 3 fevral.

332. Hatəm Ə. Kişvəri əsərlərinin ilk nəşri. Azərbaycan gəncləri, 1984, 30 avqust. C.V.Qəhrəmanovun hazırladığı və "Yazıçı" nəşriyyatı tərəfindən buraxılmış kitab haqqında.

333. Kərimov P. İlk addım. Ədəbiyyat və incəsənət, 1984, 23 noyabr (Kişvərinin "Əsərləri" haqqında).

1985

334. Tənqid və biblioqrafiya. Əkrəm Cəfər. Poeziya xəzinəmizdən cəvahirilər. Kommunist 1985, 26 fevral. C.V.Qəhrəmanovun çapa hazırladığı "Azərbaycan klassik ədəbiyyatı kitabxanası"nın III cildi haqqında.

335. Xəlilov A.C. Xəzinədar alim. Elm, 1985, 22 noyabr.

1986

336. Yeni nəşrlər. "Elm" təqdim edir. Elm, 1986, 9 oktyabr. ("Əlyazmalar xəzinəsində" məcmuəsinin VII cildində. C.V.Qəhrəmanovun "Xalqın mənəvi irsi bizim sərvətimizdir" adlı məqaləsi barədə).

1987

337. Багиров А. 900 списков рукописей произведений Низами Гянджеви в мировых хранилищах. Баку, 1987, 1 августа. (О кратком справочнике, подготовленном Дж.В.Каграмановым и К.Аллахяровым на русском и азербайджанском языках).

338. Bağırov Ə. Nizami Gəncəvi əsərlərinin əlyazmaları dünya kitab xəzinələrində. Elm, 1987, 7 avqust.

339. Əhmədov C. Nəcib təşəbbüs. Ədəbiyyat və incəsənət, 1987, 4 sentyabr. C.V.Qəhrəmanovun çapa hazırladığı H.Qayıbovun "Azərbaycanda məşhur olan şüərinin əşarına məcmuədir" kitabı haqqında.

340. Qutqaşendə kitab bayramı. Elm, 1986, 17 sentyabr. (İsmayil bəy Qutqaşınlının xatirə evinin açılışında iştirakı haqqında).

1988

341. Nağıyev M. Kollektiv əməyin bəhrəsi. Elm, 1988, 16 aprel ("Keçmişimizdən gələn səslər" toplusunun 5–ci buraxılışı. Tərtibçi və redaktoru C.V. Qəhrəmanov).

342. Мамедов Э. Сводный каталог. Элм, 1988, 30 апреля.

343. Алекперов Ф. Новый сборник. Элм, 1988, 14 мая. (К 500–летию Шах Исмаила Хатаи. Автор предисловия Дж.В.Каграманов).

344. Babayev F. Məcmuənin növbəti cildi. Elm, 1988, 25 iyun. ("Əlyazmalar xəzinəsində" toplusunun VIII cildi haqqında). Redaktoru C.V.Qəhrəmanov.

1989

345. "Vərqa və Gülşah"ın ilk nəşri. Azərinformun xəbəri. Azərbaycan gəncləri, 1989, 4 fevral.

1991

346. Suli Fəqih. "Yusif və Züleyxa". Dalğa, 1991, 15 oktyabr. C.V.Qəhrəmanovun redaktə etdiyi kitab haqqında.

1995

347. Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov haqqında nekroloq. Azərbaycan, 1995, 1 iyul.

1997

348. Dünya, səndən kimlər keçdi... Professor Cahangir Qəhrəmanov (Televiziya ilə C.Qəhrəmanovun anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə xatirə verilişi). Yeni Azərbaycan, 1997, 5 fevral.

349. Məmmədov R. Əlyazmalar elminin fatehi, Şərqsünas C.V.Qəhrəmanovun anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə. Yeni Azərbaycan, 1997, 5 fevral.

350. Cəmilzadə E. Görkəmli alimin xatirə məclisi (C.V.Qəhrəmanovun anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə). Respublika, 1997, 22 fevral.

351. Алиева Л.И. Быть первопроходцем его жизненное кредо (Памятная статья о Дж.В.Каграманове). Панорама, 1997, 12 июля.

1998

352. Tahirov S. "Kilimi oxuyan xansınız". Ədəbiyyat qəzeti, 1998, 12 iyun. (C.V.Qəhrəmanov haqqında xatirə).

353. Cahangir Qəhrəmanov. Biblioqrafiya (tərtib edəni: L.İ.Əliyeva). Bakı: Örnək, 1998, 67s.

2002

354. Xəlilov A.C.Tanınmış alim, böyük təşkilatçı. Azərbaycan, 2002, 21 fevral.

355. Adilov M.M. Yubley: Cahangir Qəhrəmanov 75. Elm, 2002, 21 iyun.

356. Nağıyev M.Z. Görkəmli mətnşünas alim. Professor C.Qəhrəmanovun 75 illiyi münasibətilə. Ədəbiyyat qəzeti, 2002, 12 iyul.

2005

357. Nağısoylu M.Z. Əlyazmalara bağlı olan ömür. Elm, 2005, 30 iyun.

ÇAPA HAZIRLADIĞI VƏ AZƏRBAYCAN MEA ƏLYAZMALAR İNSTITUTUNUN

ELMI ARXIVINDƏ SAXLANILAN QEYRI–MƏTBU İŞLƏRİNİN SIYAHISI

1. Maraqlı tədqiqat (A.K.Borovkovun Moskvada İVL tərəfindən buraxılmış “Bədaye–ül–lüğət”in tarixinə həsr edilmiş əsəri haqqında).
2. Bədii ədəbiyyatda termin məsələsinə dair. Məqalə.
3. Терминологический словарь по описанию восточных рукописей (на русском и азербайджанском языках), 184 с.
4. Lüğət, 340 s.

Redaktə etdiyi işlər

5. Əşrəf ibn Şərəf əl–Müzəkkər əl–Faruqi “Daneşnamei–Qədərhan” (Mətnin nəşrə hazırlanması, giriş məqaləsi və göstəricilər M.Məmmədovanındır), 130 s.
6. Hidayət. Əsərləri (Tərtibçi: Ə.Məmmədov), 243 s.

ƏSƏRLƏRİN ƏLİFBA GÖSTƏRİCİSİ

Azərbaycan dilində

Abdulla Qutqaşeni və onun RƏF–də mühafizə olunan müxəmməsi	– 146
Abidələrimizin nəşri problemləri	– 193
Azərbaycan Demokratik Respublikası və mədəniyyətimiz	– 195
Azərbaycan dilində iki əlyazması haqqında	– 37
Azərbaycan dilində sözlərin leksik–semantik inkişafı	– 133
Azərbaycan əlyazma kitabı Avropa kitabxanalarında	– 190
Azərbaycan əlyazma kitabı tarixindən	– 164
Azərbaycan əlyazma kitablarının bədii tərtibi	– 149
Azərbaycan Əlyazmalar İnstitutunda sūfiliyə aid əlyazmalar	– 197
Azərbaycan kitab mədəniyyəti	– 150
Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsində	– 115
Azərbaycan klassik ədəbiyyatı kitabxanası	– 17, 20.
Azərbaycanda kitab miniatürü - 140	
Azərbaycanda məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir – I cild	– 18
Azərbaycanda məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir – II cild	– 22
Azərbaycanda məşhur olan şüəranın əşarına məcmuədir – III cild	– 30
Bir əlyazma lüğəti haqqında	– 38
Böyük Azərbaycan şairi (Nəsimi – 600)	– 81
Böyük Oktyabr və yazılı irsimizin tədqiqi	– 163
Böyük şairin irsi (Nəsimi – 600)	– 71
Cahana siğmayan şair (Nəsimi – 600)	– 88
Coğrafiyaşünaslıq	– 161

Danışaq	– 51
“Dədə Qorqud” dastanları (Məktəb kitabxanası üçün)	– 119
Dilçilik	– 152
Dilçiliyin əsasları haqqında	– 39
“Divani–Hıkmət” Azərbaycan sufi ədəbiyyatı içindəki örnek kimi - 198	
Dünya şöhrətli alim (N.Tusinın əlyazmaları)	– 126
Dünyəvi sənətkar (Nəsimi – 600)	– 80
Eyyub Abbasov. Seçilmiş əsərləri	– 2
Əhməd ibn Veysin Azərbaycan qəzəli	– 57
Əhməd Yəsəvi hikməti (anadan olmasının 900 illiyi)	– 196
Əlabbas Müznib. Müxtəsər ənbıya və islam tarixi	– 23
Əlifba komissiyasında	– 189
Əlyazmalar fondunda	– 130
Əlyazmalar xəzinəmiz	– 142
Əlyazmalar xəzinəsi	– 120
Əlyazmalar xəzinəsi: nailiyyətlər, problemlər	– 180
Əlyazmalar xəzinəsindən incilər	– 156
Əlyazmaları (Seyid Əzim – 150)	– 148
Əlyazmaları fonduna qiymətli töhfə...	– 107
Əlyazmaları kitabxanası	– 32
Əlyazmaların ekspozisiyası	– 94
Əlyazmaların İstanbul nüsxəsi	– 78
Əlyazmaların tərcümeyi – halı	– 108
“Əsrarnamə”nin tərcüməsi və lüğət tərkibi	– 47
Əsərlərinin elmi nəşri (Nəsimi haqqında)	– 58
Əsrarnamə (Əlyazmanın faksimilesi, sözlük və izahatı)	– 3
Əyyub Abbasov. Seçilmiş əsərləri	– 2
Füzuli – 500	– 199
Füzuli əlyazmalarının Bakı nüsxələri Azərbaycan	

əlyazma mədəniyyəti işığında	– 200
Gənclik həvəsli alim (Mirəli Seyidov – 70) - 174	
“Gülşən” bağçasının daimi sakini (Mahmud Şəbüstəri – 700)	– 172
Hadisələr təkrar olunmamalıdır	– 175
Hamımız üçün örnək (M.S.Sultanov – 80)	– 188
Hikmətlə dolu kitab	– 159
Hinduşah Naxçıvanının “Sihah əl-əcəm” lüğətindən fragmentlər	– 67
Xalqımızın mənəvi xəzinəsi	– 184
Xalqın mənəvi irsi – bizim sərvətimizdir	– 155
“Xəmsə”nin Bakı nüsxələri	– 117
İmadəddin Nəsimi	– 87
İmadəddin Nəsimi (Nəsimi – 600)	– 84, 89, 90
İmadəddin Nəsiminin dili	– 112
İmadəddin Nəsimi. Əsərləri. Üç cildə	– 7
İmadəddin Nəsimi. Əsərlərinin elmi tənqidi mətninin tərtibi prinsipləri	– 64
İmadəddin Nəsimi. “Məndə sığar iki cahan”	– 10, 85
İmadəddin Nəsimi. Rübailər	– 9
İmadəddin Nəsimi. Rübailər–rübaiyyat (rəngli nəşr)	– 8
“İskəndərnamə”yə miniatürlər	– 176
Keçmişimizdən gələn səslər	– 19
“Kəvamil–üt–tə bir və onun müəllifi haqqında	– 113
Kişvəri “Divan”ından nümunələr	– 123
Kişvəri. Əsərləri	– 16
Kişvərinin bir əlyazma “Divan”ı	– 102
Qayğı iş ruhlandırır	– 158
Qaynaqlar (C.Cabbarlının “Dramanın əsasları” məqaləsinə təqdimat)	– 138

Qazi Bürhanəddin Əhməd. Rübai və tuyuqları	– 124
Qeyri–mətbu qəzəllər (Nəsimi – 600)	– 70
Qədim poemanın yeganə nüsxəsi	– 167
Qəzəllər, rübailər, müstəzad (Nəsimi – 600)	– 72
Qiymətli sənəd. M.Qorkinin Bakıda nitqi	– 40
Qiymətli və nadir incilər	– 132
40 yaşlı institut	– 191
Qüdrətli sənətkar (Nəsimi – 600)	– 86
Lüğətçilik	– 162
Lütfulla ibn Yusif Həliminin “Bəhrül–qəraib” əsəri haqqında	– 48
Lütfullah Əhməd. Həzrəti Məhəmmədin həyatı	– 24
M.F.Axundovun yeni tapılmış iki məktubu haqqında	– 110
Məhəmməd Füzuli. Biblioqrafiya	– 29
Məhəmmədəli Tərbiyə	– 173
“Məndə siğar iki cahən, mən bu cahana siğmazam” (Nəsimi – 600)	– 85
Mənəvi abidələrimiz–milli sərvətimizdir	– 185
Mənəvi sərvət xəzinəmiz zənginləşir	– 131
Mətnşünaslıq	– 153
Mirzə Yusif Qarabağinin bir əlyazması haqqında	– 53
Mustafa Zərir. Yusif və Züleyxa	– 27
Müdrilik xəzinəsinin nadir inciləri (Nizami – 850)	– 129
Müəllim, alim və şair (Mübariz Əlizadə -75)	– 168
Mütəşəkkillik və şüurluq. Əmək intizamı	– 139
Nemətullah Kişvəri (XV əsrdə yaşamış can şairi)	– 128
Nəsimi “Divan”ının leksikası	– 6
Nəsimi əsərlərinin elmi–tənqidi mətninin tərtibi haqqında	– 63, 73
Nəsimi əsərlərinin tənqidi mətninin tərtibi haqqında	– 63, 93

Nəsimi əsərlərinin nəşri tarixindən	– 62
Nəsimi irsi dünya xəzinələrində	– 76
Nəsimi leksikasının bəzi xüsusiyyətləri	– 66
Nəsimidən nümunələr	– 92
Nəsiminin dili	– 60
Nəsiminin əlyazma “Divan”ının orfoqrafiyası	– 54
Nəsiminin əlyazmaları	– 56
Nəsiminin Türkiyə nüsxələri içərisində olan əlyazması haqqında	– 77
Nikbin Valeh	– 145
Nizami əsərlərinin əlyazmaları dünya kitabxana və muzeylərində	– 134
Nizami Gəncəvi. Qısa məlumat	– 13
Nizami “Xəmsə”sinin Nyu–York nüsxəsi	– 112
XIII–XVI əsrlər Azərbaycan klassik ədəbiyyatı kitabxanası (20 cildə) III cild	– 17
XVII–XVIII əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı kitabxanası. (20 cildə). VI cild	– 21
Orta əsr Azərbaycan kitab mədəniyyəti	– 26
Orta əsr Azərbaycan yazılı abidələrinin paleoqrafik tədqiqi haqqında	– 114
Ömrün illəri (M.S.Sultanov –75)	– 144
Parisdə əlyazmalar sərgisi	– 147
Praktiki transfoneliterasiya işləri	– 31
Problemlərimizə yenidən baxaq	– 171
Respublika Əlyazmaları Fondu. Vəzifələr və inkişaf perspektivləri	– 137
Retrospektiv transkripsiya problemləri	– 165
Rəhməti Təbrizinin “Divan”ı	– 99
Rübailər, qəzəllər (Nəsimi – 600)	– 69

Sevdiyim şeirlər	– 11
Səfəviyyə padşahları (transfoneliterasiya)	– 201
“Səhər” qəzetinin redaksiyasına	– 144
Sosialist demokratiyasının parlaq təzahürü	– 141
Sözlərin mənə dəyişikliyi	– 151
Sultan Məhəmməd	– 177
Şəhərlərin, insanların dostluğu (Roma səfəri)	– 68
Şərəfli vəzifəmiz	– 160
Tarixin səsi (XII–XIV əsr Azərbaycan alimi Əhməd	
Çarpərdi Təbrizi və Əhməd Qoçdüvani haqqında)	– 143
Tənqidi mətnin tərtibi (Nəsimi – 600)	– 82
Tərcümə prinsipləri	– 35
Unudulmuş şairimiz Rəhməti haqqında bir neçə söz	– 97
Valeh Dağıstani və onun “Riyazüş – şüəra” əsəri	– 127
Yazılı irsimizi layiqincə öyrənək	– 179
Yenidənqurma və gənc alimlər qarşısında duran	
vəzifələr	– 166
Yenidənqurma və vətəndaşlıq hissi	– 170
Yusif bəy Vəzirov. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər	– 182
Yusif Məddah. Vərqa və Gülşah (XV əsr yazılı abidəsi.	
Mətn və qrammatik oçerq)	– 21
Yusif Vəzir Çəmənizəminlinin arxivində leksikoqrafik	
materiallar	– 46
Z.M.Bünyadov. Azərbaycan Atabəylər dövləti	
(1136–1225)	– 15
Z.M.Bünyadov görkəmli mətnşünas–alim və tarixçi–alim	– 118
Zəngin şeir dili (Nəsimi – 600)	– 79
Zərurətdən yaranan toplu	– 154
المنتخب من منتديات معهد المخطوطات في باكو باذربيجان.	28

Rus dilində

Айан Х. Стихи, приписываемые Кул Насими	– 100
Археографические документы в хранении Рукописного фонда АН Азербайджана	– 61
Баку, 1928	– 42
Встреча в Риме	– 91
Взаимный интерес (об азербайджано-итальянских культурных связях)	– 98
В ЦК КП Азербайджана	– 116
Дом, где живет история	– 186
Духовное наследие народа-наше общее достояние	– 125
З.М. Бунядов	– 60
Ученый и воин	– 122
Институт рукописей АН Азербайджана: задачи и перспективы развития.	– 178
Искусство книги в Центральной Азии в XIV-XVI вв.	– 157
Из истории некоторых философских терминов азербайджанского литературного языка	– 36
Из сокровищницы рукописей Азербайджана	– 14
К вопросу об изучении философских терминов азербайджанского литературного языка	– 33
К вопросу об изучении лексических вариантов в рукописных списках произведений Насими	– 65
Как вернуть памятники культуры Азербайджана	– 192
Коллекция тюркских рукописей Республиканского рукописного фонда АН Азербайджана	– 104
Комментарий специалиста на статью спец. корр. Семенова Р. «Там, в горах, за перевалом...»	

Краткий очерк истории терминологии в азербайджанском языке	– 34
Находка-рукопис «Дивана» Физули (комментария)	– 109
Научные издание произведений поэта (О Насими)	– 59
Научные поиски наследия поэта XIV века С.И.Насими	– 187
Научно-критический текст и лексика произведений Имадеддина Насими (автореф. док. дисс.)	– 5
Научно-критический текст произведений Насими	– 75, 96
Низами Гянджеви. Краткий справочник	– 12
О некоторых письменных памятниках	– 44
О рукописях, хранящихся в республиканском фонде Академии наук Азербайджана	– 103
О рукописях произведений Насими	– 74
О словаре «Тухфат ал-абваб» (лексикографический памятник средневекового персидского языка)	– 55
О составлении научно-критического текста произведений Имадеддина Насими	– 50
Об одной старинной турецкой рукописи («Тарвих ал-арвах»)	– 43
Он будил и звал (О Насими)	– 83
Описание археографических документов	– 4
Описание архива М.Ф. Ахундова	– 45
Письма М.Ф. Ахундова к разным лицам	– 25
Республиканский рукописный фонд Академии наук Азербайджана	– 135
Республиканский рукописный фонд. Достижения, проблемы	– 181
Республиканский рукописный фонд. Задачи и	

перспективы развития	– 136
Рукописи Имадеддина Насими	– 74
Рукописи классиков иранской литературы экспонируемые в Рукописном фонде Азербайджана	– 49
Рукописи произведений Низами Гянджеви в мировых рукописохранилищах	– 19
Рукописная книга как памятник духовной культуры	– 183
Смысл жизни-в служении народу	– 169
Сокровищница духовной культуры народов Востока	– 106
Тюркоязычные рукописи Республиканского Рукописного фонда АН Азербайджана	– 105
Философская терминология в современном азербайджанском языке (автореф. канд.дисс.)	– 1
Через века и страны	– 121
Ценная находка литературоведов. Речь М. Горького в Баку	– 41
Язык-богатство народа	– 52

MÜŞTƏRƏK MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ GÖSTƏRİCİSİ

Adilov M.	200, 222, 225
Ağayeva N.	152
Allahyarov K.	19, 150
Araslı H.	222
Bağirov Ə.	169, 173

Cəmşidov Ş.	22, 30
Əhmədov F.	151
Əliyev R.	97, 99, 113
Əliyeva L.	25
Hacıyeva Z.	21, 162
Xəlilov A.	29
Xəlilov Ş.	27
Kərimov P.	161
Qasımov A.	114
Nağıyev M.	117, 129
Ramazanov A.	124
Salamzadə Ə.	212
Sultanov M.	224
Tahirzadə Ə.	133
Talibzadə K.	40, 41, 42
Şərifov K.	15

**HAQQINDA YAZAN VƏ MÜSAHİBƏ ALAN MÜƏLLİFLƏRİN ƏLİFBƏ
GÖSTƏRİCİSİ**

Abdullaoglu R.	262, 263
----------------	----------

Adilov M.	355, 356
Ağayev A.	236
Ağayev R.	260
Алекперов Ф.	343
Алиева Л.	351, 353
Аронов А.	229
Аскеров Л.	252
Babayev Fuad	344
Babayev Yadigar	237
Babayev Zaur	248
Babayeva A.	326
Bağirov Ə.	330, 337, 338
Cəfərzadə M.	323
Cəmilzadə E.	350
Dadaşova R.	238
Əfəndiyev Z.	329
Əhmədov Camal	339
Əhmədov Qara	331
Əkrəm Cəfər	328, 334
Əlişad C.	256
Əliyeva Telli	261
Hatəm Ə.	332
Həməzəyev H.	329
Həsənzadə M.	254
Xaspoladov Cavid	243
Xəlilov A.	335, 354
Xəlilova Rəisət	245
İbrahimov Əşrəf	257
Kərimov P.	333
Qoldşteyn L.	228, 233, 234

Quliyev Arif	266	
Гусейнов В.	235	
Мамедов Эмиль	258, 342	
Мәтмәдов Ramil	349	
Мирзоева С.	241	
Мухина З.	240	
Нағиҗев M.Z.	341, 356, 357	
Nalbandov B.	244, 250	
Nəbizadə R.	326	
Rəcəbli T.	253, 265	
Rəhimov M.	320	
Şükürov R.	247	
Тағиҗев A.	320	
Тағиҗев R.	324	
Tahirli Abid		246, 264
Tahirov Səid	352	
Tahirzadə Ə.	259	

MÜNDƏRİCAT

Tərtibçidən	3
Həyatı və elmi-ictimai fəaliyyətinin əsas tarixləri	4
Cahangir Vahid oğlu Qəhrəmanov	9
Əsərlərinin biblioqrafiyası	20
Təlif, tərtib və tərcümə etdiyi kitablar.....	20
Məqalələr	25
Redaktə etdiyi əsərlər	45
Müsahibələr	48
Dissertantlara rəhbərlik və opponentlik	54
Əsərləri və özü haqqında	62
Çapa hazırladığı və Azərbaycan MEA Əlyazmalar İnstitutunun elmi arxivində saxlanılan qeyri-mətbu işlərinin siyahısı	68
Redaktə etdiyi işlər	68
Əsərlərin əlifba göstəricisi	69
Müştərək müəlliflərin əlifba göstəricisi	77
Haqqında yazan və müsahibə alan müəlliflərin əlifba göstəricisi	78